

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1982-1983

5 MEI 1983

WETSONTWERP

tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek
met betrekking tot het getuigenverhoor

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER BOURGEOIS

DAMES EN HEREN,

I. — UITEENZETTING VAN DE VICE-EERSTE MINISTER

De Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie en Institutionele Hervormingen wijst erop dat het wetsontwerp twee doeleinden nastreeft: een verbetering van de rechtspleging betreffende het getuigenverhoor en een vlotter verloop van deze procedure. Op die wijze zal het ontwerp ook bijdragen om de rechterlijke achterstand in te halen.

(1) Samenstelling van de Commissie:

Voorzitter: de heer L. Remacle.

A. — Leden: de heren Bourgeois, Gehlen, Grafé, L. Remacle, Suykerbuyk, Van den Brande, Verhaegen. — de heren Brouhon, Collignon, Mevr. Detiège, de heren Leclercq, Mottard, Van den Bossche, N. — de heren De Groot, Henrion, Huylebrouck, Mundeleer, Van Belle, Van de Velde. — de heren Baert, Belmans. — de heer Risopoulos.

B. — Plaatsvervangers: Mevr. Demeester-De Meyer, de heren le Hardy de Beaulieu, J. Michel, Piot, Steverlynck, Thys, Wauthy, Willems. — de heren Baudson, Bossuyt, Mevr. Brenez, de heren Dejardin, J.-J. Delhaye, Tobback, Vanvelthoven, Willockx. — de heren Barzin, A. Claes, De Decker, De Grève, De Winter, Klein, Verberckmoes. — de heren R. Declercq, Vansteenkiste, Verniers. — de heren Defosset, Outers.

Zie:

380 (1981-1982):

— N° 1: Wetsontwerp.

— N°s 2 tot 5: Amendementen.

Chambre des Représentants

SESSION 1982-1983

5 MAI 1983

PROJET DE LOI

modifiant le Code judiciaire
en matière d'enquêtes

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)

PAR M. BOURGEOIS

MESDAMES, MESSIEURS,

I. — EXPOSE DU VICE-PREMIER MINISTRE

Le Vice-Premier Ministre et Ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles signale que le projet poursuit un double objectif: améliorer la procédure d'enquête et accélérer son déroulement. De ce fait, il contribuera également à la résorption de l'arriéré judiciaire.

(1) Composition de la Commission:

Président: M. L. Remacle.

A. — Membres: MM. Bourgeois, Gehlen, Grafé, L. Remacle, Suykerbuyk, Van den Brande, Verhaegen. — MM. Brouhon, Collignon, Mme Detiège, MM. Leclercq, Mottard, Van den Bossche, N. — MM. De Groot, Henrion, Huylebrouck, Mundeleer, Van Belle, Van de Velde. — MM. Baert, Belmans. — M. Risopoulos.

B. — Suppléants: Mme Demeester-De Meyer, MM. le Hardy de Beaulieu, J. Michel, Piot, Steverlynck, Thys, Wauthy, Willems. — MM. Baudson, Bossuyt, Mme Brenez, MM. Dejardin, J.-J. Delhaye, Tobback, Vanvelthoven, Willockx. — MM. Barzin, A. Claes, De Decker, De Grève, De Winter, Klein, Verberckmoes. — MM. R. Declercq, Vansteenkiste, Verniers. — MM. Defosset, Outers.

Voir:

380 (1981-1982):

— N° 1: Projet de loi.

— N°s 2 à 5: Amendements.

Een van de hinderpalen die een vlot verloop van het getuigenverhoor in de weg staat, is de verplichting, die aan de rechter wordt opgelegd om in het vonnis dat een getuigenverhoor toestaat of beveelt, niet alleen de feiten te vermelden waarvan hij het bewijs toelaat of beveelt, maar ook de plaats, de dag en het uur van de zitting waarop het getuigenverhoor zal worden gehouden. Op het ogenblik van de uitspraak kent de rechter nochtans het aantal te horen getuigen niet. Hij weet dus ook niet hoeveel tijd het getuigenverhoor in beslag zal nemen. Daarom is hij genoodzaakt ter zake een raming te maken met het gevolg dat de voorziene tijd ofwel te lang ofwel te kort zal zijn. De rechter weet ook niet of de zaak op de vastgestelde datum in staat zal zijn en of de advocaten vrij zullen zijn.

Daarom bepaalt het wetsontwerp dat de rechter de datum, het uur en de plaats van de zitting niet meer zal moeten vermelden in het vonnis dat het getuigenverhoor beveelt (art. 916, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek).

Het wetsontwerp voorziet verder nog allerlei wijzigingen die de procedure zullen vergemakkelijken :

1. De mogelijkheid voor de Voorzitter van de rechtbank om een rechter aan te wijzen, wanneer de rechter die het getuigenverhoor heeft bevolen of de rechter die in het vonnis is aangewezen verhinderd zijn (art. 918 van het Gerechtelijk Wetboek).

2. De bepaling volgens welke de griffier onverwijld tot kennisgeving van het vonnis moet overgaan en een niet-ondertekend afschrift van het vonnis moet (art. 919, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek) laten geworden aan de advocaten van de partijen.

3. Artikel 6 van het wetsontwerp voorziet voorts een meer fundamentele wijziging. In het Gerechtelijk Wetboek wordt een artikel 919*bis* ingevoegd dat twee gevallen onderscheidt :

a) De eerste paragraaf betreft het geval waarin de rechter een getuigenverhoor toestaat. Als principe wordt gesteld dat de plaats, de dag en het uur van het getuigenverhoor pas worden bepaald ná neerlegging van een verzoekschrift.

Dit verzoekschrift moet, op straffe van verval, worden neergelegd binnen twee maanden na de kennisgeving van de beslissing waarbij het getuigenverhoor wordt toegestaan. Deze op straffe van verval voorgeschreven termijn is verantwoord om te vermijden dat verzoeken worden ingediend die er uitsluitend toe strekken de behandeling van de zaak te vertragen.

b) De tweede paragraaf betreft het geval waarin het getuigenverhoor, overeenkomstig artikel 916, ambtshalve door de rechter wordt bevolen. In deze bepaling is de termijn van twee maanden, waarbinnen het verzoekschrift moet worden neergelegd, niet op straffe van verval voorgeschreven. Deze sanctie zou overdreven zijn wanneer het getuigenverhoor niet door de partij werd aangevraagd, maar door de rechter ambtshalve werd bevolen.

Wanneer het verzoekschrift niet is ingediend binnen twee maanden na de kennisgeving van het vonnis, kan de meest gerede partij artikel 875 van het Gerechtelijk Wetboek inroepen, ten einde de zaak opnieuw ter zitting te brengen om te doen beslissen als naar recht.

4. Wat de andere artikelen van het wetsontwerp betreft gaat het vooral om aanpassingen aan de vorige wijzigingen : artikel 7 betreft het hoger beroep en artikel 8 heeft tot doel het tegenverhoor aan dezelfde regels te onderwerpen als het getuigenverhoor, behalve de duur van de termijn om het verzoekschrift neer te leggen die op een maand is bepaald.

5. Artikel 11 van het wetsontwerp tenslotte wijzigt artikel 953 van het Gerechtelijk Wetboek, dat betrekking heeft op de kosten van het getuigenverhoor. De consignatie van

Un des éléments qui font obstacle à un déroulement rapide de l'enquête est l'obligation, faite au juge, d'indiquer dans le jugement autorisant ou ordonnant l'enquête non seulement les faits dont il admet ou ordonne la preuve, mais aussi les lieu, jour et heure de l'audience à laquelle l'enquête sera tenue. Au moment où il prononce sa sentence, le juge ignore toutefois le nombre des témoins à entendre. Il ne sait dès lors pas non plus combien de temps prendra l'enquête et est donc obligé de faire une estimation du temps nécessaire, avec la conséquence que le laps de temps prévu sera soit trop long soit trop court. Le juge ignore également si la cause sera en état à la date fixée et si les avocats seront disponibles.

C'est la raison pour laquelle le projet prévoit que le juge ne devra plus indiquer les lieu, jour et heure de l'audience dans le jugement ordonnant l'enquête (art. 916, alinéa 2, du Code judiciaire).

En outre, le projet prévoit toutes sortes d'autres modifications de nature à alléger la procédure :

1. La possibilité, pour le président du tribunal, de désigner un juge en cas d'empêchement du juge qui a ordonné l'enquête ou du juge désigné dans le jugement (art. 918, du Code judiciaire).

2. L'obligation pour le greffier de notifier le jugement sans délai et d'en adresser une copie non signée aux avocats des parties (art. 919, alinéa 2, du Code judiciaire).

3. Par ailleurs, l'article 6 du projet prévoit une modification plus fondamentale, puisqu'il tend à insérer dans le Code judiciaire un article 919*bis* distinguant deux hypothèses :

a) Le premier paragraphe concerne l'hypothèse où le juge autorise une enquête et pose le principe que c'est après le dépôt de la requête que seront déterminés les lieu, jour et heure de l'enquête.

Cette requête doit, à peine de déchéance, être déposée dans les deux mois de la notification de la décision autorisant l'enquête. Un tel délai, prescrit à peine de déchéance, est nécessaire pour éviter des demandes d'enquête purement dilatoires.

b) Le deuxième paragraphe a trait à l'hypothèse où l'enquête est ordonnée d'office par le juge, conformément à l'article 916. En l'occurrence, le délai de deux mois dans lequel la requête doit être déposée n'est pas prescrit à peine de déchéance. Une telle sanction serait en effet excessive, lorsque l'enquête n'a pas été demandée par une partie mais ordonnée d'office par le juge.

Lorsque la requête n'aura pas été déposée dans les deux mois de la notification du jugement, la partie la plus diligente pourra s'autoriser de l'article 875 du Code judiciaire aux fins de ramener la cause à l'audience pour y faire statuer comme de droit.

4. Les autres articles du projet prévoient surtout des aménagements qui résultent des modifications proposées ci-dessus : l'article 7 a trait à la décision d'appel, tandis que l'article 8 vise à soumettre l'enquête contraire aux mêmes règles que celles applicables à l'enquête, hormis la durée du délai de dépôt de la requête, qui est fixé à un mois.

5. Enfin, l'article 11 du projet modifie l'article 953 du Code judiciaire, relatif aux frais de l'enquête. La consignation de l'avance devra avoir lieu au plus tard au moment

het voorschot zal dienen verricht te worden uiterlijk bij het neerleggen van het verzoekschrift. Zo wordt voorkomen dat het getuigenverhoor zou uitgesteld worden wegens het verzuim van een van de partijen om het bedrag van het voorschot in consignatie te geven. In de huidige regeling kan het consignatiebedrag nog gestort worden ná de neerlegging van de lijst der getuigen, op voorwaarde dat dit voor hun verhoor geschiedt (art. 953, eerste lid).

Voortaan zal het voorschot verschuldigd zijn, zodra een partij het verzoekschrift met de lijst van de getuigen ter griffie neerlegt, behalve in de gevallen van artikel 953, derde en vijfde lid, namelijk bij verzoek tot woordelijke opname van het verhoor en wanneer de partij die een voorschot verschuldigd is, rechtsbijstand geniet.

II. — ALGEMENE BESPREKING

Uw rapporteur stelt voorafgaandelijk de vraag of de Commissie van het Gerechtelijk Wetboek, de zogeheten Commissie Krings, over dit wetsontwerp werd geraadpleegd. Hij is van oordeel dat ook het advies van de hoofdgriffiers en de griffiers, die met de praktische uitvoering van deze procedures belast zijn, belangwekkend zou kunnen zijn. Hij wijst er ook op dat voor een vlottere rechtspleging niet alleen de procedure zelf dient gewijzigd te worden, maar dat ook de infrastructuur van de rechtbanken zou moeten worden gemoderniseerd o.m. door aangepaste middelen voor de opname van de verklaringen van de getuigen ter beschikking te stellen.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat de Commissie Krings een verslag heeft ingediend over de gerechtelijke achterstand, maar dat daarin de wijziging van de procedure van het getuigenverhoor niet aan bod kwam.

Er werd wel een advies verstrekt door de procureurs-generaal bij de hoven van beroep en door de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie.

* * *

In 1974 werden de procureurs-generaal bij de hoven van beroep te Brussel, Gent en Luik verzocht een advies te geven over de vraag of het opportuun was de procedure van het getuigenverhoor te wijzigen.

Algemeen gesteld hebben de procureurs-generaal toen verklaard dat zij konden instemmen met de voorgenomen wijzigingen om, enerzijds, de bepaling van plaats, dag en uur van het verhoor over te laten aan de rechter die daarmee belast is, en, anderzijds, een termijn vast te stellen voor de neerlegging van de lijst van de getuigen.

Op grond van dat advies werd een eerste voorontwerp van wet uitgewerkt. In 1977 werd daarover het advies van de rechterlijke instanties gevraagd.

De procureurs-generaal bij de hoven van beroep te Gent en te Luik stemden met de tekst van het voorontwerp in (voor Luik evenwel, onder voorbehoud wat betreft de duur van de termijn binnen welke het verzoekschrift tot vaststelling van het tegenverhoor moet worden neergelegd).

Ook de procureurs-generaal bij de hoven van beroep te Brussel en Antwerpen hebben, ondanks enkele opmerkingen vooral van technische aard, hun instemming betuigd met de in het voorontwerp vervatte wijzigingen. Zo heeft ook de procureur-generaal bij het hof van beroep te Bergen als zijn mening te kennen gegeven dat het geheel van de voorgestelde wijzigingen de bestaande moeilijkheden kan wegwerken en dat het aan een praktische noodzaak beantwoordt. De wijzigingen zijn dan ook eenparig door de procureurs des Konings van zijn rechtsgebied goedgekeurd. Tevens stelt hij enkele technische wijzigingen voor.

Ingevolge deze verslagen werd een nieuw voorontwerp uitgewerkt, dat in de mate van het mogelijke rekening houdt

du dépôt de la requête. Cette disposition permet d'éviter que l'enquête ne soit remise parce que l'une des parties a omis de consigner le montant de la provision. A l'heure actuelle, le montant de la consignation peut encore être versé après le dépôt de la liste des témoins, pourvu qu'elle le soit avant leur audition (art. 953, premier alinéa).

Dorénavant, la provision sera due dès qu'une partie déposera au greffe la requête contenant la liste des témoins, sauf dans les hypothèses prévues à l'article 953, alinéas 3 et 5, c'est-à-dire en cas de demande d'enregistrement littéral de l'enquête et lorsque la partie débitrice d'une provision bénéficie de l'assistance judiciaire.

II. — DISCUSSION GENERALE

Votre rapporteur pose préalablement la question de savoir si la Commission du Code judiciaire, dite « Commission Krings », a été consultée à propos du projet en discussion. Il estime qu'il pourrait aussi être intéressant de recueillir l'avis des greffiers en chef et des greffiers chargés de la mise en œuvre pratique de ces procédures. Il souligne en outre que si l'on veut accélérer le déroulement de la procédure, il faut non seulement modifier celle-ci mais encore moderniser l'infrastructure des tribunaux, notamment en mettant des instruments plus adéquats à leur disposition pour l'enregistrement des déclarations des témoins.

Le Vice-Premier Ministre déclare que la Commission Krings a déposé un rapport sur l'arriéré judiciaire, mais qu'il n'y est pas question de la modification de la procédure de l'enquête.

Par contre, un avis a été fourni par les Procureurs généraux près les cours d'appel et par le Procureur général près la Cour de cassation.

* * *

Cet avis des procureurs généraux près les cours d'appel de Bruxelles, Gand et Liège a été sollicité en 1974 sur l'opportunité de modifier la procédure d'enquête.

D'une façon générale, les procureurs généraux interrogés ont déclaré pouvoir souscrire aux modifications suggérées tendant, d'une part, à confier le soin de fixer les lieu, jour et heure de l'enquête au juge qui en est chargé et, d'autre part, à prévoir un délai pour le dépôt de la liste des témoins.

Sur base de ces avis, un premier avant-projet de loi a été élaboré au sujet duquel l'avis des autorités judiciaires a été demandé en 1977.

Les procureurs généraux près les cours d'appel de Gand et de Liège ont déclaré pouvoir se rallier au texte de l'avant-projet (sous réserve, pour Liège, de la durée du délai pour le dépôt de la requête en fixation de l'enquête contraire).

Les procureurs généraux près les cours d'appel de Bruxelles et Anvers se sont également ralliés aux modifications contenues dans l'avant-projet sous réserve de quelques observations d'ordre essentiellement technique. De même, le procureur général près la cour d'appel de Mons a écrit être d'avis que dans leur ensemble les modifications envisagées lui paraissent de nature à aplanir les difficultés rencontrées et que ces modifications répondent à une nécessité de la pratique, et ont, dès lors, recueilli l'approbation unanime des procureurs du Roi de son ressort. Il suggère également quelques modifications d'ordre technique.

A la suite de ces rapports, un nouvel avant-projet de loi a été préparé qui tient compte dans toute la mesure du

met de technische opmerkingen van de rechterlijke autoriteiten.

Bij brief van 31 augustus 1981 heeft de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie medegedeeld dat hij enkel een opmerking wenste te maken in verband met de sanctie voor het geval de termijn voor de neerlegging van het verzoekschrift tot vaststelling van het bevolen getuigenverhoor niet in acht is genomen. Die sanctie houdt in dat het feit, waarvan het bewijs bevolen werd, geacht wordt niet bewezen te zijn. Zulks is, naar mijn mening, niet verantwoord. Derhalve is die sanctie uit het ontwerp weggelaten.

De Vice-Eerste Minister verklaart verder dat, wat het derde punt van de tussenkomst van de rapporteur betreft, een comité van experts in het kader van de Raad van Europa de technieken van het getuigenverhoor heeft bestudeerd tijdens zijn werkzaamheden gewijd aan de werking van het gerecht.

Een lid betwijfelt dat deze laatste studie in de praktijk tot enig resultaat zal leiden. Hij wijst op de beperkte materiële middelen waarover de griffies van de rechtbank beschikken in tegenstelling met die van de advocaten. De rentabiliteit van het werk van de griffiers zou wel kunnen stijgen, indien zij in het kader van het getuigenverhoor een beroep zouden kunnen doen op bandopname in plaats van het verhoor te moeten hernemen op oude typemachines die de getuigen storen en de rechter verplichten telkens een samenvatting van de verklaringen te maken. In dit verband betreurt het lid dat, hoewel de procedure wordt gewijzigd, de artikelen 939 en 952 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de letterlijke opname van het getuigenverhoor niet worden aangepast aan de nieuwe technische mogelijkheden.

Vele leden zijn de mening toegedaan dat de voorgestelde wijziging van de rechtspleging het niet mogelijk zal maken de achterstand op te halen en dat dienaangaande de modernisering van de griffies meer resultaten zou hebben.

Een lid wijst er ook nog op dat artikel 952, lid 3 van het Gerechtelijk Wetboek stelt dat de Koning de procédés zal bepalen die geoorloofd zijn voor woordelijke opname. Het bedoelde koninklijk besluit werd nochtans nooit genomen. Volgens de Vice-Eerste Minister dient deze problematiek niet in het kader van dit wetsontwerp besproken te worden. Indien een dergelijk koninklijk besluit wordt genomen, zal ook moeten worden voorzien in een regeling betreffende het proces-verbaal, omdat waarschijnlijk de procedure van het getuigenverhoor alsdan zal dienen aangepast te worden.

III. — BESPREKING EN STEMMINGEN VAN DE ARTIKELEN

Artikel 1

Het artikel heeft tot doel het opschrift van de Eerste onderafdeling van afdeling V, hoofdstuk VIII, Titel III, Boek II van het Gerechtelijk Wetboek te vervangen door het volgende opschrift :

« Eerste onderafdeling. — Vonnis waarbij het getuigenverhoor wordt toegestaan of bevolen en beschikking van dagbepaling. »

De huidige tekst van het opschrift luidt : « Vonnis waarbij getuigenverhoor wordt toegestaan ». In het opschrift is er dus alleen sprake van het vonnis waarbij het getuigenverhoor werd toegestaan. Daar een aanvullende procedure wordt ingevoerd is het logisch dit opschrift aan te passen.

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

possible des observations techniques formulées par les autorités judiciaires.

Dans une lettre du 31 août 1981, le procureur général près la Cour de cassation a fait savoir qu'il n'avait de remarques à faire valoir qu'en ce qui concerne la sanction qui était prévue en cas de méconnaissance du délai prescrit pour le dépôt de la requête en fixation de l'enquête ordonnée. Selon lui, cette sanction, consistant à présumer que le fait dont la preuve a été ordonnée, est présumé non établi, n'est pas justifiée. Cette sanction a, dès lors, été omise du projet.

Le Vice-Premier Ministre déclare en outre, en ce qui concerne le troisième point de l'intervention du rapporteur, qu'au sein du Conseil de l'Europe un comité d'experts a, au cours de ses travaux sur le fonctionnement de la justice, étudié les techniques d'audition de témoins.

Un membre doute que cette étude ait beaucoup d'effets sur le plan pratique. Il fait observer que contrairement aux avocats, les greffes des tribunaux disposent de moyens matériels très limités. Les greffiers pourraient accomplir leur travail de manière plus efficace si dans le cadre de l'enquête, ils pouvaient enregistrer les dépositions plutôt que de devoir les dactylographier sur de vieilles machines à écrire qui constituent une gêne pour les témoins et obligent le juge à faire chaque fois une synthèse des déclarations. A ce propos, l'orateur déplore qu'à l'occasion de la modification de la procédure, on n'ait pas envisagé d'adapter aux nouvelles possibilités techniques les articles 939 et 952 du Code judiciaire concernant l'enregistrement littéral de l'enquête.

Plusieurs membres estiment que la modification proposée de la procédure ne permettra pas de rattraper l'arriéré judiciaire et qu'il eût été plus efficace de moderniser les greffes pour le résorber.

Un membre fait encore observer que l'article 952, alinéa 3 du Code judiciaire prévoit que le Roi fixe les procédés d'enregistrement littéral autorisés. Cet arrêté royal n'a cependant jamais été pris. Le Vice-Premier Ministre est d'avis que ces questions ne doivent pas être discutées dans le cadre du projet en discussion. Au cas où cet arrêté royal serait pris, il faudra également prévoir des dispositions concernant le procès-verbal, étant donné que l'ensemble de la procédure d'enquête devra vraisemblablement être adaptée.

III. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Article 1

Cet article vise à remplacer l'intitulé de la Sous-section première de la section V, chapitre VIII, Titre III, Livre II du Code judiciaire par l'intitulé suivant :

« Sous-section première. — Du jugement autorisant ou ordonnant l'enquête et de l'ordonnance de fixation. »

L'intitulé actuel est libellé comme suit : « Du jugement autorisant l'enquête ». Il y est donc uniquement question du jugement autorisant l'enquête. Comme une procédure complémentaire est instaurée, il est logique d'adapter cet intitulé.

L'article 1er est adopté à l'unanimité.

Art. 2 en 3

Beide artikelen hebben tot doel in de artikelen 916 en 917 van het Gerechtelijk Wetboek de vermelding van de datum, het uur en de plaats van het getuigenverhoor weg te laten.

Artikelen 2 en 3 worden eenparig aangenomen.

Art. 4

Dit artikel wijzigt artikel 918 van het Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt dat het getuigenverhoor wordt gehouden door de rechters die het hebben toegestaan of bevolen of door de rechter die in het vonnis is aangewezen.

Het nieuwe artikel maakt het mogelijk om het getuigenverhoor te laten houden door een rechter die aangewezen wordt door de Voorzitter, wanneer de eerst vermelde rechters zouden verhinderd zijn.

Volgens een lid kan worden betreurd dat de rechter die het getuigenbewijs toelaat of beveelt ook het getuigenverhoor niet bijwoont. Het is wenselijk dat de rechters, die de zaak behandelen en het vonnis zullen uitspreken, de ganse procedure volgen en in het bijzonder ook de getuigen onderwerpen. Dit blijkt echter niet steeds mogelijk te zijn, daar de rechter ziek of met verlof of inmiddels gepensioneerd kan zijn. In het algemeen wordt er nochtans op aangedrongen dat de rechter die het vonnis uitspreekt ook het getuigenverhoor zou houden, indien dit ook maar enigzins mogelijk is.

Artikel 4 wordt eenparig aangenomen.

Art. 5

Artikel 5 bepaalt dat artikel 919, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

« De griffier geeft er onverwijld aan de partijen kennis van bij gerechtsbrief. Een niet-ondertekend afschrift wordt, in voorkomend geval, bij gewone brief aan hun advocaat gezonden ».

De invoeging van het woord « onverwijld » betekent dat de kennisgeving zeer vlug dient te gebeuren.

Een lid wijst erop dat in de Franse tekst de woorden « sans délai » zowel « zonder termijn » betekenen als « onverwijld ». Sommige griffiers interpreteren deze woorden verkeerd en haasten zich weinig. Dientengevolge zou het beter zijn te bepalen dat de kennisgeving « bij prioriteit » dient te gebeuren.

Een ander lid stelt voor deze woorden weg te laten, daar er toch geen sanctie bestaat ingeval van lattijdige kennisgeving. Het betreft dus een morele aansporing voor de griffier.

Andere leden zijn de mening toegedaan dat met deze woorden een « redelijk termijn » wordt bedoeld. Het is volgens hen nochtans verkieselijk een termijn te bepalen bv. van acht dagen.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat het hier steeds gaat om een aansporing voor de griffier opdat hij vlug zou handelen.

In verband met de verwittiging van de advocaten stelt een lid zich de vraag of deze bepaling niet meer werk aan de griffiers zal bezorgen en aldus de rechterlijke achterstand nog zal vergroten.

Een lid stelt verder de vraag of de woorden « in voorkomend geval » wel veel nut hebben. Die woorden kunnen ofwel betekenen dat de verwittiging van de advocaat op

Art. 2 et 3

Ces deux articles visent à supprimer l'indication des lieu, jour et heure de l'enquête dans les articles 916 et 917 du Code judiciaire.

Les articles 2 et 3 sont adoptés à l'unanimité.

Art. 4

Cet article modifie l'article 918 du Code judiciaire, qui prévoit que l'enquête est tenue par les juges qui l'ont autorisée ou ordonnée ou par le juge qui sera désigné dans le jugement.

L'article en projet prévoit que l'enquête pourra être tenue par un juge désigné par le Président, en cas d'empêchement des juges cités en premier lieu.

Un membre trouve regrettable que le juge qui autorise ou ordonne la preuve par témoins ne soit pas également présent lors de l'enquête. Il est souhaitable que les juges qui instruisent la cause et prononceront le jugement suivent la procédure dans son ensemble et en particulier qu'ils interrogent les témoins. Cela ne s'avère cependant pas toujours possible, étant donné que le juge peut être malade, en congé ou qu'il peut avoir été admis à la retraite entre-temps. En général, on insiste cependant pour que le juge qui prononce le jugement s'occupe également de l'enquête, lorsque c'est possible.

L'article 4 est adopté à l'unanimité.

Art. 5

L'article 5 prévoit que l'article 919, deuxième alinéa, du Code judiciaire est remplacé par la disposition suivante:

« Il est notifié sans délai par le greffier aux parties, sous pli judiciaire. Le cas échéant, une copie non signée est adressée par simple lettre à leur avocat ».

L'insertion des mots « sans délai » implique que la notification doit se faire le plus rapidement possible.

Un membre fait remarquer qu'en français, les mots « sans délai » signifient aussi bien « sans fixation de délai » que « sans tarder ». Certains greffiers y donnent une interprétation erronée et ne font guère diligence. Par conséquent, il serait préférable de préciser que la notification doit avoir lieu « en priorité ».

Un autre membre propose de supprimer ces mots, étant donné qu'aucune sanction ne sera appliquée si la notification est faite tardivement. Il s'agit donc d'une espèce d'incitation morale à l'intention du greffier.

D'autres membres estiment que ces mots sont synonymes d'un « délai raisonnable ». Ils jugent toutefois préférable de fixer un délai, par exemple de huit jours.

Le Vice-Premier Ministre déclare une nouvelle fois que ces termes sont destinés à inciter le greffier à faire diligence.

En ce qui concerne la notification aux avocats, un membre se demande si cette disposition n'entraînera pas un surcroît de travail pour les greffes et n'aura pas pour effet de gonfler l'arriéré judiciaire.

Un membre demande en outre si les mots « le cas échéant » sont vraiment nécessaires. Ces mots peuvent vouloir dire que la notification à l'avocat se fera de manière

een willekeurige wijze zou geschieden, ofwel dat ze alleen dient te gebeuren voor zover de partij een advocaat heeft.

De Commissie wijst erop dat deze woorden dikwijls werden gebruikt en er weinig toepassingsmoeilijkheden rijzen. In het gemeen recht betekenen ze alleen: « voor zover de partijen over een advocaat beschikken ». In dit geval hoeft niet van deze interpretatie te worden afgeweken.

Artikel 5 wordt eenparig aangenomen.

Art. 6

Dit artikel voegt een nieuw artikel 919bis in en betreft de dagbepaling van het getuigenverhoor. Over dit artikel heeft een uitgebreide bespreking plaats en worden verschillende bemerkingen gemaakt. Tal van amendementen werden ingediend.

1. De neerlegging van het verzoekschrift ter griffie

Volgens verschillende leden kan moeilijk worden aanvaard dat een verzoekschrift ter griffie wordt neergelegd zonder dat het aan een bepaalde rechter gericht is.

Dientengevolge dient de heer Van den Bossche een amendement in (Stuk n° 380/2) om te verduidelijken dat het verzoekschrift moet gericht worden aan de rechter die het getuigenverhoor heeft toegestaan of bevolen.

Een lid betwist de noodzaak van dit amendement. Het voorgestelde artikel 918 bepaalt inderdaad dat het getuigenverhoor in raadkamer gehouden wordt:

1. of door de rechters die het hebben toegestaan of bevolen,
2. of door de rechter die in het vonnis is aangewezen,
3. of in geval van verhindering, door de rechter die door de voorzitter van de rechtbank is aangewezen.

Het amendement beantwoordt alleen aan het eerste geval. Het verzoekschrift kan inderdaad alleen gericht worden aan een rechter wanneer deze laatste door de partij gekend is. In de praktijk zal het nochtans zelden gebeuren dat de rechter die het getuigenverhoor heeft toegestaan of bevolen, ook het getuigenverhoor zal houden. Dit zal uiteraard wel het geval zijn voor de vrederechter, doch de meeste rechters van rechtbanken van eerste aanleg zullen niet zelf het verhoor houden, wanneer zij het hebben bevolen. Er dient verder ook rekening te worden gehouden met de verhinderingen. Indien het verzoekschrift niet kan gericht worden aan de rechter die het verhoor zal houden is het amendement niantwoord.

Dientengevolge trekt de heer Van den Bossche zijn amendement in.

Een gelijkaardig amendement van de heer Belmans (Stuk n° 380/3, I, 2) wordt eveneens ingetrokken.

2. De termijn van twee maanden voor de neerlegging van het verzoekschrift

Verscheidene leden vragen zich af of het wel wenselijk is een nieuwe termijn in te stellen en of het niet beter is dezelfde termijnen te weerhouden als deze voorzien voor het beroep, om de eenvormigheid inzake termijnen zoveel mogelijk te behouden.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat het voorgestelde artikel 919bis voorziet in een termijn van twee maanden voor de neerlegging van het verzoekschrift tot het houden van het getuigenverhoor zelf. Er wordt echter geen nieuwe termijn voor het neerleggen van het verzoekschrift tot vaststel-

arbitraire ou qu'elle ne doit avoir lieu que si la partie a un avocat.

La Commission fait observer que ces mots ont été utilisés à différentes occasions et qu'ils n'ont guère suscité de difficultés d'application. En droit commun, ils signifient simplement: « pour autant que les parties disposent d'un avocat ». Il n'y a pas lieu, en l'occurrence, de s'écarter de cette interprétation.

L'article 5 est adopté à l'unanimité.

Art. 6

Cet article, qui insère un article 919bis (nouveau) dans le Code judiciaire, a trait à la fixation du jour de l'enquête. Cet article fait l'objet de plusieurs amendement et a donné lieu à une longue discussion au cours de laquelle plusieurs observations ont été formulées.

1. Le dépôt de la requête au greffe

Plusieurs membres conçoivent mal qu'une requête déposée au greffe ne soit pas adressée à un juge déterminé.

En conséquence, M. Van den Bossche dépose un amendement (Doc. n° 380/2) prévoyant que la requête doit être adressée au juge qui a autorisé ou ordonné l'enquête.

Un membre conteste le bien-fondé de cet amendement. L'article 918 en projet dispose en effet que l'enquête est tenue en chambre du conseil:

1. par les juges qui l'ont autorisée ou ordonnée,
2. ou par le juge qui sera désigné dans le jugement,
3. ou, en cas d'empêchement, par le juge qui sera désigné par le président du tribunal.

L'amendement prévoit uniquement le premier cas. La requête ne peut en effet être adressée à un juge que si celui-ci est connu de la partie intéressée. En pratique, il est cependant rare que le juge qui a autorisé ou ordonné l'enquête tienne lui-même cette enquête. Il va de soi qu'il en sera néanmoins ainsi pour le juge de paix; toutefois, la plupart des juges des tribunaux de première instance ne procéderont pas eux-mêmes à l'audition qu'ils auront ordonnée. Par ailleurs, il convient également de tenir compte des empêchements. Si la requête ne peut être adressée au juge qui procédera à l'audition, l'amendement n'est pas justifié.

En conséquence, M. Van den Bossche retire son amendement.

Un amendement analogue de M. Belmans (Doc. n° 380/3, I, 2) est également retiré par son auteur.

2. Le délai de 2 mois prévu pour le dépôt de la requête

Plusieurs membres demandent s'il est vraiment souhaitable d'instaurer un nouveau délai ou s'il ne serait pas préférable de retenir les mêmes délais que ceux prévus pour le degré d'appel, afin de maintenir d'une manière générale une plus grande uniformité en cette matière.

Le Vice-Premier Ministre déclare que l'article 919bis en projet prévoit un délai de deux mois pour le dépôt de la requête introduite en vue de demander la tenue de l'enquête directe. En revanche, le projet n'innove pas en ce qui concerne le délai prévu pour le dépôt de la requête en fixation

ling van het tegenverhoor voorzien. Overeenkomstig het huidige artikel 921 bedraagt die termijn een maand.

De vaststelling van de termijn voor het neerleggen van het verzoekschrift tot het houden van een getuigenverhoor is nodig om te verhelpen aan een eventuele passiviteit van een der partijen die, uit nalatigheid of ten einde de afhandeling van de zaak te vertragen, de procedure met betrekking tot het getuigenverhoor niet zou aanvatten en aldus de behandeling van de zaak zou verlammen (voor een dergelijk geval zie Burg. Rb. Brussel, 13 april 1973, J. T. 1974, blz. 518).

Aangezien het vonnis dat het getuigenverhoor toestaat of beveelt niet langer meer de plaats, de dag en het uur bepaalt waarop de getuigen zullen worden gehoord, hangt de vaststelling van dat getuigenverhoor in feite af van de wil van de partij die het verzoekschrift moet neerleggen. Men dient derhalve rekening te houden met de mogelijkheid dat die partij in gebreke blijft.

Er moet dus in een termijn worden voorzien naar het voorbeeld van wat is bepaald in het huidige artikel 921, dat aan de partij, die een tegenverhoor wenst, een termijn van dertig dagen oplegt na de verzending van het proces-verbaal van verhoor.

3. Termijn van verval

Paragraaf 1, tweede lid, bepaalt dat het verzoekschrift, op straffe van verval, binnen twee maanden na de kennisgeving aan de partijen door de griffier moet neergelegd worden.

Vele leden hebben ernstige bezwaren tegen deze bepaling. Men vraagt zich immers af of het wel noodzakelijk en verantwoord is zo'n belangrijke sanctie te voorzien. In de praktijk komt zulks erop neer dat na verloop van de termijn geen getuigenverhoor meer mogelijk is en evenmin een tegenverhoor. De partijen kunnen daardoor ernstig benadeeld worden zonder dat zijzelf daarbij een fout begaan. Een uitspel van het getuigenverhoor kan wenselijk voorkomen omdat partijen verdere onderhandelingen wensen te voeren om tot een regeling te komen of zelf bedenktijd wensen. Het om tot een regeling te komen of bedenktijd wensen. Het bv. moeilijkheden zijn bij het opzoeken en terugvinden van getuigen.

Uw rapporteur wees er nog op dat de behandelde materie volledig tot het privaatrecht behoort, zodat de sanctie van verval ook niet door het openbaar belang te verantwoorden is.

Ook wordt erop gewezen dat de vermelding van de termijn voor de neerlegging van het verzoekschrift zal afhangen van de griffie. Ook reeds in het huidige rechtspraktijk zijn er verschillen van rechtbank tot rechtbank. Het valt dus te vrezen dat in eenzelfde rechtsgebied de termijn van neerlegging van het verzoekschrift, ofschoon het over een vervaltermijn gaat, door de ene griffie wel zal vermeld worden in de kennisgeving en door andere weer niet. Ook dit zal de rechtszekerheid niet steeds in de hand werken.

Door de heer Belmans werd vervolgens een amendement ingediend om in § 1, tweede lid, de woorden « op straffe van verval » weg te laten (Stuk n° 380/3, I, 1).

Door de Vice-Eerste Minister werden over deze problematiek nota's ter beschikking van de Commissie gesteld. Deze werden in de hiernavolgende tussenkomst van de Vice-Eerste Minister verwerkt.

Volgens de Vice-Eerste Minister worden de termijnen voor het getuigenverhoor en het tegengetuigenverhoor precies op straffe van verval opgelegd wegens het grote belang ervan voor het volt verloop van de procedure.

Om de draagwijdte van deze wijziging te kunnen beoordelen herinnert hij aan het arrest van het Hof van Cas-

de l'enquête contraire. En vertu de l'article 921, en vigueur actuellement, ce délai est d'un mois.

L'établissement d'un tel délai prescrit pour le dépôt de la requête en fixation des enquêtes directes répond à la nécessité de pouvoir remédier à l'inertie éventuelle d'une partie qui, par négligence ou à des fins dilatoires, omettrait de mettre en mouvement la procédure d'enquête, paralysant de la sorte le déroulement du procès (pour un cas d'application, cf. Civ. Brux. 13 avril 1973, J. T. 1974, p. 518).

Les lieu, jour et heure de l'audition des témoins n'étant plus déterminés par le jugement qui autorise ou ordonne l'enquête, la fixation de celle-ci devient en fait tributaire de la volonté de la partie à qui incombe le dépôt de la requête. Il faut dès lors tenir compte de la défaillance éventuelle de cette partie.

Il convient par conséquent de prévoir un délai analogue à celui fixé par l'article 921 actuel, qui impose à la partie souhaitant une enquête contraire le respect d'un délai de 30 jours après l'envoi du procès-verbal de l'audition.

3. Délai de déchéance

Le § 1er, deuxième alinéa, prévoit que la requête doit, à peine de déchéance, être déposée au greffe dans les deux mois de la notification du jugement aux parties.

Plusieurs membres émettent de sérieuses objections au sujet de cette disposition. Ils se demandent en effet s'il est vraiment nécessaire et justifié de prévoir une sanction aussi lourde. En pratique, cela signifie qu'à l'expiration du délai, il ne sera plus possible de tenir une enquête ni une enquête contraire. Ceci est de nature à causer un grave préjudice aux parties, alors qu'aucune faute ne peut leur être reprochée. Un ajournement de l'enquête peut paraître souhaitable lorsque les parties désirent poursuivre les négociations en vue d'arriver à un arrangement ou qu'elles veulent s'accorder un temps de réflexion. Il peut également être nécessaire et justifié d'ajourner l'enquête, parce que l'on éprouve par exemple des difficultés à découvrir ou à retrouver les témoins.

Votre rapporteur a fait observer que la matière traitée relève entièrement du droit privé, si bien que la sanction de déchéance ne peut même pas être justifiée par l'intérêt public.

Il est également souligné que l'indication du délai prévu pour le dépôt de la requête dépendra du greffe. Actuellement déjà, la jurisprudence fait apparaître des différences d'un tribunal à l'autre. Bien qu'il s'agisse d'un délai de déchéance, il est donc à craindre que, dans le même ressort, tel greffe mentionne le délai de dépôt de la requête dans la notification et que tel autre ne le mentionne pas. Cela ne contribuera pas non plus dans tous les cas à sauvegarder la sécurité juridique.

Un amendement a ensuite été déposé par M. Belmans en vue de supprimer au § 1er, deuxième alinéa, les mots « à peine de déchéance » (Doc. n° 380/3, I, 1).

Le Vice-Premier Ministre a remis à la Commission plusieurs notes traitant de ces problèmes. Celles-ci ont été résumées dans l'intervention du Vice-Premier Ministre, reproduite ci-après.

Selon le Vice-Premier Ministre, les délais prévus pour l'enquête et l'enquête contraire sont précisément imposés à peine de déchéance parce qu'ils revêtent une très grande importance pour un déroulement rapide de la procédure.

Pour apprécier la portée de cette modification, il précise qu'il convient de se référer à l'arrêt de la Cour de cassation

satie van 8 februari 1979 (J. T. 1979, blz. 320 met nota van A. Fettweis).

Bij arrest van 25 juni 1978 had het Hof van beroep te Luik een verzoek tot vaststelling van een tegenverhoor niet ontvankelijk verklaard omdat dit was ingediend buiten de termijn van een maand die vastgesteld is door artikel 921 van het Gerechtelijk Wetboek.

Het Hof van Cassatie diende zich aldus uit te spreken over de gevolgen van het niet naleven van de voorziene termijn van een maand, hoewel voor de niet-naleving ervan in de wet geen uitdrukkelijke en specifieke sanctie is voorzien.

Het Hof heeft de voorziening tegen het arrest verworpen omdat het Hof van beroep zich gewoon geschikt heeft naar een wetsbepaling, namelijk artikel 51 van het Gerechtelijk Wetboek, hetwelk voorschrijft dat een termijn slechts mag verlengd worden onder de in dit artikel voorziene voorwaarden.

Het wetsontwerp heeft dus niet de bedoeling om aan het niet-naleven van een termijn een sanctie te verbinden, waar die vroeger niet voorzien was.

Zelfs bij gebrek aan een wettelijke bepaling, zou, krachtens de rechtspraak van het Hof van Cassatie, een laattijdige neergelegd verzoekschrift niettemin onontvankelijk verklaard worden.

Met het oog op de rechtszekerheid lijkt het echter aangewezen de sanctie uitdrukkelijk in de wet te vermelden ten einde iedere dubbelzinnigheid of verrassing te voorkomen omtrent de gevolgen van een veronachtzaming van de gestelde termijnen.

Het verval is de normale sanctie wanneer een belangrijke proceshandeling moet verricht worden binnen een bepaalde termijn, die door de wet uitdrukkelijk is gesanctioneerd. Zo bepaalt artikel 860 van het Gerechtelijk Wetboek dat de termijnen om een rechtsmiddel aan te wenden voorgeschreven zijn op straffe van verval.

Deze sanctie komt tegemoet aan de wens van de rechtsleer dat de wetgever zou optreden « door maatregelen te treffen tegen het stilzitten van de partij die een getuigenverhoor eist, om die partij desgevallend te verplichten de door haar aangevatte procedure voort te zetten ». (J. Laveyt, Noot Burg. Rechtb. Brussel, 13 april 1973).

De Vice-Eerste Minister wijst erop dat het verval, waarin uitdrukkelijk bij de wet wordt voorzien, het de rechter niet mogelijk maakt de termijn te verkorten of te verlengen, zoals voorzien door artikel 50, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

Een reeks bezwaren tegen de sanctie worden door de Vice-Eerste Minister afgewezen :

a) Indien deze sanctie veeleer zeldzaam is, bestaat ze niettemin inzake beroep en verhaal.

Hij wijst erop dat twee verschillende belangen hier met elkaar werden verzoend :

- 1) het inhalen van de rechterlijke achterstand;
- 2) het vrijwaren van belangen van de partijen.

Er dient ook rekening gehouden te worden met een fundamenteel element, met name de noodzaak om de rechten van de verweerder niet te belemmeren.

Een lid merkt op dat de procedure niet noodzakelijk moet geblokkeerd blijven, zelfs wanneer een partij het getuigenverhoor steeds zou uitstellen. De partij die zich door deze gang van zaken benadeeld voelt, kan steeds als meest gerede partij de zaak opnieuw ter zitting brengen overeenkomstig artikel 875 van het Gerechtelijk Wetboek.

Volgens de Vice-Eerste Minister is een sanctie die alleen zou bestaan in de toepassing van vermeld artikel 875 onvoldoende. Ze verplicht immers de partij, die bij het getuigen-

du 8 février 1979 (J. T. 1979, p. 320 et note de A. Fettweis).

Par arrêt du 25 juin 1978, la cour d'appel de Liège avait refusé d'accueillir une requête en fixation d'une enquête contraire parce qu'elle avait été déposée en dehors du délai d'un mois prévu par l'article 921 du Code judiciaire.

La Cour de cassation a donc été appelée à se prononcer sur les conséquences de la méconnaissance du délai prévu d'un mois, alors que la loi n'a pas assorti le respect de ce délai d'une sanction expresse et spécifique.

La Cour a rejeté le pourvoi introduit contre l'arrêt, parce que la Cour d'appel s'est conformée sans plus à une disposition légale, à savoir l'article 51 du Code judiciaire prescrivant qu'un délai ne peut être prorogé que dans les conditions prévues par cet article.

Le projet de loi n'a donc pas pour but de sanctionner la méconnaissance d'un délai, alors qu'une telle sanction n'était pas prévue auparavant.

Même à défaut d'une disposition légale, la requête introduite tardivement serait néanmoins déclarée non admissible en vertu de la jurisprudence de la Cour de cassation.

Dans un souci de sécurité juridique, il apparaît toutefois indiqué d'inscrire la sanction de façon explicite dans le texte de la loi, afin d'éviter toute équivoque ou surprise quant aux conséquences d'un éventuel non-respect des délais imposés.

La déchéance est la sanction normale lorsqu'un acte de procédure important doit être accompli dans un délai déterminé que la loi entend sanctionner expressément. Ainsi, l'article 860 du Code judiciaire dispose-t-il que les délais prévus pour former un recours sont prescrits à peine de déchéance.

Cette sanction répond au vœu émis par la doctrine de voir le législateur intervenir en prévoyant « des mesures à prendre en cas d'inaction de la partie demanderesse d'enquêtes pour obliger, le cas échéant, cette dernière à poursuivre la procédure qu'elle a engagée ». (J. Laveyt, obs. sub. Civ. Brux., 13 avril 1973).

Le Vice-Premier Ministre fait observer que la déchéance formellement prévue par la loi ne permet pas au juge d'abréger ou de proroger le délai conformément à l'article 50, premier alinéa, du Code judiciaire.

Le Vice-Premier Ministre écarte une série d'objections formulées contre la sanction :

a) Si cette sanction est plutôt rare, elle n'en existe pas moins en cas d'appel et de recours.

Il fait observer que l'on s'est soucié en l'occurrence de concilier deux types d'intérêts :

- 1) la résorption de l'arriéré judiciaire;
- 2) la protection des intérêts des parties.

Il faut également tenir compte d'un élément fondamental, à savoir la nécessité de ne pas porter atteinte aux droits de la partie défenderesse.

Un membre souligne que la procédure ne doit pas nécessairement rester bloquée, même si une partie devait continuellement reporter l'enquête. La partie qui s'estime préjudiciée par cette situation peut toujours, en tant que partie la plus diligente, ramener la cause à l'audience conformément à l'article 875 du Code judiciaire.

Selon le Vice-Premier Ministre, une sanction qui consisterait uniquement à appliquer l'article 875 précité est insuffisante. Elle oblige en effet la partie qui se présente en tant

verhoor als verweerder optreedt, een rechtsdag aan te vragen. Bij de vele rechtbanken waarvan de rol overbelast is, zal deze rechtsdag wellicht op een veel latere datum gesteld worden en op die zitting kan dan blijken dat de zaak niet in staat is.

De tegenpartij kan de behandeling op de rechtsdag dwarsbomen door het verzoek enkele dagen tevoren in te dienen, zodat de zaak niet kan worden gepleit.

b) De Vice-Eerste Minister antwoordt vervolgens op het argument volgens hetwelk het verval niet zou stroken met de beguisselbepaling dat de partijen het meesterschap over het verloop van het geding moeten bewaren.

De partijen moeten wel meester blijven over het verloop van het proces, doch niet naar eigen goeddunken. Dit beginsel — waaraan dit ontwerp volstrekt geen afbreuk wil doen — mag uiteraard niet beletten dat maatregelen worden genomen ter voorkoming van eventuele misbruiken of nalatigheden vanwege een partij die de door haar zelf aangevatte procedure niet zou voortzetten. Het ligt geenszins in de bedoeling de magistraat via deze sanctie inquisitoriale machten te verlenen. Alleen wordt ervoor gewaakt dat een eerlijk onderzoek van de zaak gewaarborgd wordt, waarbij de belanghebbende partij tegen vertragsmanoeuvres, bedrog of gewoonweg tegen het stilzitten van de tegenpartij beschermd wordt.

c) De opmerking werd ook gemaakt dat het verval een probleem zou kunnen doen rijzen, wanneer de advocaat geen onderrichtingen krijgt van zijn cliënt en deze verzuimt de naam van de getuigen mede te delen.

Ter zake is de Minister de mening toegedaan dat dit probleem eerder theoretisch lijkt, omdat de partij die het getuigenverhoor vraagt — en derhalve de advocaat die met die procedure belast is — normaal de namen van de getuigen kent vanaf het ogenblik dat de toelating gevraagd wordt om bepaalde feiten door getuigen te laten bewijzen (zie daaromtrent het verslag van de heer Van Reepingen, Pasin. 1967, blz. 447).

Daarenboven kan de advocaat, wiens cliënt in de loop van de procedure zijn afwachende houding zou opgeven of het bestaan van andere getuigen zou opgeven, nog altijd de toelating vragen om die getuigen conform artikel 941 van het Gerechtelijk Wetboek voor te brengen. Ook bij een nieuwe zitting kunnen verder nieuwe getuigen gehoord worden ingeval het getuigenverhoor niet in een enkele zitting worden beëindigd.

d) Andere leden maakte de opmerking dat de sanctie van het verval de partijen zal verhinderen om in de loop van de procedure en vóór het getuigenverhoor te onderhandelen over een dading of een minnelijke regeling.

Dienaangaande stelt de Minister dat dit bezwaar, waarvan het belang niet mag worden overdreven, niet rechtstreeks voortvloeit uit het invoeren van deze sanctie, en wel om twee redenen :

1° Zelfs indien men de voorgeschreven termijn niet aan een uitdrukkelijke sanctie zou koppelen, kan de rechter bij ontstentenis van een voorafgaande verlenging, een laat-tijdig ingediend verzoekschrift niet toelaatbaar verklaren op grond van artikel 51 van het Gerechtelijk Wetboek.

2° Het ontwerp verbindt die sanctie slechts aan de termijn die wordt opgelegd voor de neerlegging van het verzoekschrift, dat voor de procedure geen ander gevolg heeft dan de bepaling van plaats, dag en uur van het getuigenverhoor. Die regeling lijkt niet strenger, misschien zelfs minder streng dan de huidige regeling van artikel 917, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, luidens hetwelk de datum

que défendeur lors de l'enquête à solliciter un jour d'audience. Dans de nombreux tribunaux dont le rôle est surchargé, ce jour d'audience sera peut-être reporté à une date beaucoup plus lointaine et, lors de cette audience, on pourra être amené à constater que la cause n'est pas en état.

La partie adverse peut contrecarrer l'instruction le jour de l'audience en déposant la requête quelques jours auparavant, de sorte que la cause ne pourra être plaidée.

b) Le Vice-Premier Ministre répond également à l'argument selon lequel la sanction de déchéance serait contraire à la disposition de principe que les parties doivent rester maîtres du déroulement de la cause.

Le procès est, certes, à la disposition des parties, mais non point à leur discrétion. Ce principe — auquel le présent projet n'entend nullement porter atteinte — n'empêche évidemment pas que des mesures soient prises en vue de prévenir d'éventuels abus ou négligences d'une partie qui omettrait de poursuivre la procédure qu'elle a elle-même engagée. Il ne s'agit nullement, par cette sanction, de doter le magistrat de pouvoirs inquisitoriaux, mais de veiller à assurer une instruction honnête du procès en mettant la partie à l'abri de manœuvres dilatoires, de fraudes ou, tout simplement, de l'inaction dont pourrait user la partie adverse.

c) Un membre a également fait observer que la déchéance pourrait poser un problème, au cas où l'avocat ne recevrait pas d'instructions de son client et que celui-ci omettrait de communiquer les noms des témoins.

Sur ce point, le Ministre estime que ce problème lui paraît plutôt théorique, étant donné que la partie qui demande l'enquête — et par conséquent l'avocat chargé de cette procédure — connaît normalement les noms des témoins à partir du moment où l'autorisation est demandée d'établir certains faits par l'audition de témoins (voir à ce sujet le rapport de M. Van Reepingen, Pas. 1967, p. 447).

En outre, l'avocat dont le client se départirait de son attitude expectante au cours de la procédure ou révélerait l'existence d'autres témoins peut toujours demander l'autorisation de produire ces témoins conformément à l'article 941 du Code judiciaire. En outre, de nouveaux témoins peuvent être entendus lors d'une nouvelle audience, au cas où l'enquête ne pourrait être achevée en une seule audience.

d) D'autres membres font observer que la sanction de la déchéance empêchera les parties de négocier une transaction ou un arrangement à l'amiable en cours de procédure et avant l'enquête.

A ce propos, le Ministre déclare que cette objection, dont il ne faut pas exagérer l'importance, ne résulte pas directement de l'instauration de cette sanction, et ce, pour deux raisons :

1° Même si l'on s'abstenait d'assortir le délai imparti d'une sanction expressément prévue, le juge ne pourrait pas, à défaut de prorogation préalable, déclarer admissible une requête déposée tardivement compte tenu de l'article 51 du Code judiciaire.

2° Le projet n'attache cette sanction qu'au délai imparti pour le dépôt d'une requête dont le seul effet procédural est de permettre la fixation des lieu, jour et heure de l'enquête. Ce système ne paraît pas plus rigoureux, et paraît peut-être moins rigoureux, que celui prévu actuellement par l'article 917, 2°, du Code judiciaire, en vertu duquel la date de l'enquête est fixée automatiquement et d'office par le

van het getuigenverhoor automatisch en ambtshalve wordt vastgesteld door de rechter die het toestaat. Men moet dus de gevolgen die de beide artikelen hebben op de situatie van de partijen die een minnelijke regeling willen zoeken met elkaar vergelijken. In het ontwerp wordt de vaststelling van de datum, waarop het getuigenverhoor zal doorgaan, met twee maanden vertraagd tegenover de nu geldende regeling.

Het is niettemin zo dat de tijd waarover de partijen beschikken om overleg te plegen tussen het vonnis waarbij het getuigenverhoor wordt toegestaan en het verhoor zelf korter uitvalt dan thans en dit omwille van de opeenvolging van de twee vastgestelde termijnen (twee maanden — een maand). In sommige materies moeten de partijen immers soms maanden wachten op een zittingsdatum. Maar dit is precies het gevolg van de hervorming, die het verloop van het getuigenverhoor wil bespoedigen.

* * *

De Vice-Eerste Minister besluit dat de termijnen, waarvan de niet-naleving gepaard gaat met een sanctie, het noodzakelijke aanhangsel zijn van de andere voorgenomen wijzigingen. Deze willen immers de vaststelling van het getuigenverhoor niet meer overlaten aan de rechter die het getuigenverhoor toestaat, maar aan de rechter die ermee belast wordt. De vaststelling zal dan gebeuren zodra de rechter een verzoekschrift vanwege de belanghebbende partij heeft ontvangen. Deze partij beslist derhalve of dit getuigenverhoor al dan niet zal worden vastgesteld.

Zowel om de wettige belangen van de andere partij te vrijwaren als om een goede rechtsbedeling te verzekeren moet dan ook een maximumtermijn worden vastgelegd, waarbinnen redelijkerwijze van die mogelijkheid gebruik kan worden gemaakt. Zoniet komt men tot toestanden die nog nadeliger kunnen uitvallen dan die welke het ontwerp juist wil verbeteren.

Het enige alternatief dat een zelfde resultaat oplevert, is de vervanging van het verval door de niet-toelaatbaarheid van een laatijdig verzoekschrift, overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Cassatie. Op die manier wordt de mogelijkheid opengelaten om de verkorting of de verlenging van de termijn te vragen. Op zijn minst zou men dan moeten onderzoeken of het niet opportuun zou zijn de termijn die voorgeschreven is voor het neerleggen van een verzoekschrift tot één maand te verminderen. Deze alternatieve oplossing lijkt evenwel niet noodzakelijk om de nieuwe bepalingen van het ontwerp met de nodige soepelheid te kunnen toepassen.

* * *

Verscheidene leden verklaren de argumentatie van de Vice-Eerste Minister te kunnen volgen ofschoon ze tot hier toe een andere mening toegedaan waren. Indien de sanctie zekere nadelen inhoudt, dan sluit ze toch mogelijke manoeuvres uit en kan ze bijdragen om de rechterlijke achterstand te beperken.

Anderen zijn de mening toegedaan dat men de argumentatie van de Vice-Eerste Minister moeilijk kan bijtreden. Ze vrezen dat elke mogelijkheid tot onderhandeling door een bepaling waarbij er een sanctie is voorzien, wordt uitgesloten. Het gaat hier over private belangen en het is niet steeds nodig dat een getuigenverhoor zozeer bespoedigd wordt. De partijen oordelen daar best zelf over.

Het niet eerbiedigen van de termijn kan door verschillende elementen worden verantwoord. De advocaten kunnen nieuwe conclusies op basis van nieuwe gegevens opstellen. Vooral inzake echtscheiding kunnen nieuwe feiten een rol spelen: een eventuele verzoening, of een vaststelling van

juge qui autorise celle-ci. Il convient donc de comparer l'incidence respective des deux articles sur la situation des parties disposées à rechercher une solution amiable. Par rapport au système actuel, le projet retarde de deux mois la fixation du jour auquel l'enquête sera tenue.

Il est cependant vrai que le temps dont les parties disposent pour négocier entre le jugement autorisant l'enquête et la tenue de celle-ci est plus réduit qu'à l'heure actuelle, en raison de la succession des deux délais prévus (deux mois — un mois). Dans certaines matières, les parties doivent en effet parfois attendre de nombreux mois avant d'obtenir une date d'audience. Mais c'est là précisément la conséquence de toute réforme tendant à accélérer le déroulement des enquêtes.

* * *

Le Vice-Premier Ministre conclut que l'existence de délais dont le non-respect est assorti d'une sanction constitue le corollaire nécessaire des autres modifications en projet. Celles-ci visent en effet à confier la fixation de l'enquête non plus au juge qui l'autorise, mais au juge qui en est chargé. En conséquence, la fixation aura lieu dès que le juge aura été saisi d'une requête déposée par la partie intéressée. Cette partie décide donc de provoquer ou non cette fixation.

Tant pour sauvegarder les intérêts légitimes de l'autre partie que dans le souci d'une bonne administration de la justice, il y a dès lors lieu de déterminer un délai maximum dans lequel il pourra être raisonnablement fait usage de cette faculté, sous peine d'aboutir à des situations qui risquent d'être plus préjudiciables encore que celles auxquelles le projet entend précisément porter remède.

La seule alternative d'effet équivalent serait de remplacer la déchéance par la non-admissibilité d'une requête tardive, conformément à la jurisprudence de la Cour de cassation, ce qui permettrait de demander l'abrégement ou la prorogation du délai. En ce cas, il faudrait à tous le moins examiner l'opportunité de réduire à un mois le délai prescrit pour le dépôt d'une requête. Cette solution de rechange ne paraît cependant pas indispensable pour assurer à l'application des dispositions en projet la souplesse requise.

* * *

Plusieurs membres déclarent pouvoir se rallier aux arguments du Vice-Premier Ministre bien qu'ils aient été d'un avis différent jusqu'à présent. Si la sanction comporte certains inconvénients, elle permet néanmoins d'éviter d'éventuelles manoeuvres et elle peut contribuer à réduire l'arriéré judiciaire.

D'autres membres ne partagent pas le point de vue du Vice-Premier Ministre et craignent que l'instauration d'une sanction n'exclue toute possibilité de négociation. Il s'agit en l'occurrence d'intérêts privés et il n'est pas toujours nécessaire d'accélérer le déroulement d'une enquête. Il est préférable de laisser ce point à l'appréciation des parties.

Le non-respect du délai peut être motivé par divers éléments. Les avocats peuvent établir de nouvelles conclusions sur la base d'éléments nouveaux. Surtout en matière de divorce, de nouveaux faits peuvent jouer un certain rôle: une réconciliation éventuelle ou la constatation de l'adul-

het overspel kunnen het getuigenverhoor nutteloos maken, de echtgenoten kunnen tot een akkoord komen of een echtscheiding met onderlinge toestemming verkiezen.

De sanctie blijkt ook buiten verhouding ten overstaan van de belangen van de partijen en buiten verhouding in verband met de verantwoordelijkheid van de advocaten.

Bovendien bestaat de sanctie nu niet en er blijken geen ernstige problemen te bestaan, zodat de invoeging niet verantwoord voorkomt. In elk geval houdt ze geen voordeel in voor de rechtzoekende.

Een lid is ook de mening toegedaan dat de verwijzing naar het arrest van het Hof van Cassatie van 8 februari 1979 niet helemaal verantwoord is.

Inderdaad, indien uit het arrest blijkt dat de afwezigheid van een sanctie van verval niet mag tot gevolg hebben dat een bepaling wordt beroofd van de gevolgen die de wetgever er willen aangeven, betekent dit nog niet dat de termijnen, waarvoor geen verval werd voorzien, niet zouden mogen verlengd worden met de instemming van de partijen.

Volgens een ander lid is het belangrijkste argument tegen de voorgestelde sanctie van verval precies dat het van de rechter niet meer mogelijk zal zijn artikel 51 van het Gerechtelijk Wetboek toe te passen en aldus de termijnen, die niet op straffe van verval zijn bepaald, te verkorten of te verlengen. Een regeling die beter blijft bestaan. Indien men artikel 51 van het Gerechtelijk Wetboek niet wenst te wijzigen, is het dus verantwoord het amendement van de heer Belmans aan te nemen.

Talrijke leden van de commissie zijn het eens met deze zienswijze. De voorgestelde bepaling houdt geen voordeel in voor de rechtzoekenden. Er wordt gewezen op het feit dat in de huidige situatie de sanctie niet bestaat en dat niets de invoeging ervan verantwoordt. Evenmin kan het argument van de Vice-Eerste Minister betreffende de rechterlijke achterstand in aanmerking worden genomen.

De voorgestelde wijziging van de procedure zal geen oplossing bieden om de reële oorzaken van de rechterlijke achterstand te bestrijden.

Het amendement van de heer Belmans om de woorden « op straffe van verval » weg te laten wordt eenparig aangenomen.

4. De verlenging van de termijn

Indien de termijn geheel of gedeeltelijke samenvalt met de gerechtelijke vakantie, bepaalt artikel 6, § 1, derde lid, dat hij met een maand wordt verlengd vanaf het einde van die vakantie.

Verschillende leden leggen de nadruk op de gebrekkige redactie van de bepaling. Het is bij voorbeeld moeilijk te weten wat er zal gebeuren indien de termijn op 15 augustus zou beginnen te lopen. Zou deze termijn na 15 september ook nog met een maand worden verlengd? Zou een termijn die in het begin juni begint te lopen verlengd worden tot 30 september?

Verschillende leden pleiten voor meer eenvormigheid en stellen voor de bepaling van artikel 50 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de termijn inzake beroep te hernemen.

Dientengevolge dient de Vice-Eerste Minister een amendement (stuk n° 380/3, III, 1) in om het derde lid te vervangen door wat volgt:

« Indien deze termijn echter binnen de gerechtelijke vakantie verstrijkt, wordt hij verlengd tot de vijftiende dag van het nieuw gerechtelijk jaar. »

Daar de duur van de termijn op twee maanden is bepaald, wordt deze termijn alleen verlengd wanneer hij binnen de

tère peuvent rendre l'enquête inutile, les époux peuvent arriver à un accord ou opter pour le divorce par consentement mutuel.

La sanction paraît également disproportionnée par rapport aux intérêts des parties et exagérément lourde en ce qui concerne la responsabilité des avocats.

De surcroît, il n'existe pas de sanction à l'heure actuelle et cela ne semble guère poser de gros problèmes, de sorte que l'insertion proposée ne paraît pas justifiée. En tout cas, elle ne présente aucun intérêt pour le justiciable.

Un membre estime également que la référence à l'arrêt de la Cour de cassation du 8 février 1979 n'est pas entièrement justifiée.

En effet, si l'arrêt précise que l'absence d'une sanction de déchéance ne peut avoir pour conséquence d'ôter à une disposition les effets dont le législateur a voulu l'assortir, cela ne signifie pas pour autant que les délais non assortis d'une sanction de déchéance ne pourraient être prorogés avec l'accord des parties.

Selon un autre membre, l'argument le plus important pour rejeter la sanction de déchéance proposée est qu'elle priverait le juge d'une possibilité qu'il serait préférable de maintenir, à savoir appliquer l'article 51 du Code judiciaire qui lui permet d'abréger ou de proroger les délais qui ne sont pas fixés à peine de déchéance. Si l'on ne souhaite pas modifier l'article 51 du Code judiciaire, il s'impose donc d'adopter l'amendement de M. Belmans.

De nombreux membres partagent ce point de vue. La disposition proposée ne procure aucun avantage aux justiciables. Ces membres soulignent que, dans le système actuel, il n'existe pas de sanction et que rien ne justifie son instauration. L'argument invoqué par le Vice-Premier Ministre en ce qui concerne l'arriéré judiciaire ne peut pas non plus être retenu.

La modification proposée de la procédure ne permet rien de remédier aux causes réelles de cet arriéré.

L'amendement de M. Belmans visant à supprimer les mots « à peine de déchéance » est adopté à l'unanimité.

4. La prorogation du délai

L'article 6, § 1er, troisième alinéa, prévoit que si le délai coïncide en tout ou en partie avec les vacances judiciaires, il est prorogé d'un mois à partir de la fin de celles-ci.

Plusieurs membres font observer que cette disposition est mal rédigée. Il est par exemple malaisé de prédire ce qui se passerait si le délai commençait à courir le 15 août. Ce délai serait-il également prorogé d'un mois après le 15 septembre. Un délai qui prendrait cours au début du mois de juin serait-il prorogé jusqu'au 30 septembre?

Plusieurs membres plaident en faveur d'une plus grande uniformité et proposent de reprendre la disposition de l'article 50 du Code judiciaire relative au délai d'appel.

En conséquence, le Vice-Premier Ministre présente un amendement (Doc. n° 380/3, III, 1) tendant à remplacer le troisième alinéa par ce qui suit:

« Néanmoins, si ce délai expire pendant les vacances judiciaires, il est prorogé jusqu'au quinzième jour de l'année judiciaire nouvelle. »

Afin d'avoir égard à la durée de ce délai qui est fixé à deux mois, la prorogation s'effectuera à la seule condition

gerechtelijke vakantie verstrijkt, zonder dat hij moet beginnen te lopen tijdens de gerechtelijke vakantie, zoals bepaald in artikel 50, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, dat toepasselijk is op termijnen van een maand.

Dit amendement wordt eenparig aangenomen.

5. Identiteit der getuigen

Artikel 6, § 1, vierde lid, bepaalt dat het verzoekschrift de lijst van getuigen bevat en hun volledige identiteit vermeldt. Het vermeldt eveneens of de getuigen zullen worden opgeroepen door de griffier of zullen verschijnen op gewoon bericht van de partij.

Een lid vraagt dat de woorden « volledige identiteit » zouden verduidelijkt worden en dat de woorden « of zullen verschijnen op gewoon bericht van de partij » zouden weggelaten worden.

De heer Van den Bossche dient een amendement (stuk n° 380/3, II, 1) in om deze laatste woorden weg te laten. Deze procedure kan misverstanden veroorzaken en wordt praktisch nooit gebruikt.

Wat identiteit betreft, verklaart de Vice-Eerste Minister dat het woord « volledige » door de Raad van State werd toegevoegd. Deze termen beogen de naam, voornamen en woonplaats van de betrokkenen. Een lid stelt de vraag of het niet wenselijker zou zijn dit ook te vermelden in de tekst zelf van het ontwerp.

Dientengevolge dient de Vice-Eerste Minister een amendement in om het vierde lid te vervangen door de volgende bepaling: « Het verzoekschrift bevat de lijst van de getuigen en vermeldt hun naam, voornamen en woonplaats (stuk n° 380/3, III, 2). »

Het amendement wordt eenparig aangenomen.

De heer Van den Bossche trekt dientengevolge zijn amendement in (stuk n° 380/3, II, 1).

6. Risico van verleiding van getuigen: relatie tussen artikel 6 en artikel 9

De heer Belmans dient een amendement in (stuk n° 380/3, I, 3) om het vierde lid te vervangen door de volgende bepaling: « Het verzoekschrift vermeldt het aantal getuigen. »

Hij is de mening toegedaan dat het overbodig is de identiteit van de getuigen reeds in het verzoekschrift op te geven. Het getuigenverhoor zal in de meeste gevallen slechts maanden later worden gehouden. Indien de identiteit wordt vermeld zal het mogelijk zijn de getuigen te kennen en te beïnvloeden. Hij stelt voor de huidige regel van artikel 922 van het Gerechtelijk Wetboek te hernemen. De identiteit wordt uiterlijk vijftien dagen vóór het getuigenverhoor medegedeeld.

Bij wijze van amendement voegt de heer Belmans een nieuw § 5 toe (Stuk n° 380/3, I, 6), dat het huidige artikel 922 van het Gerechtelijk Wetboek herneemt en aanvult in verband met het bevolen getuigenverhoor.

De amendementen van de heer Belmans op § 2 (Stuk n° 380/3, I, 4) en op § 4 (Stuk n° 380/3, I, 5) betreffen aanpassingen van deze paragrafen aan het voorgestelde paragraaf 5.

Een lid is de mening toegedaan dat het amendement verantwoord is, daar het getuigenverhoor op een vrije verre datum kan worden vastgesteld en dat de getuigen dientengevolge het gevaar lopen beïnvloed te worden. Bovendien geeft de huidige regeling voldoening.

De Vice-Eerste Minister verwijst naar zijn amendement op artikel 9 (Stuk n° 380/3, III) dat aan de bekommernissen van de heer Belmans tegemoet komt.

que le délai expire pendant les vacances judiciaires, sans qu'il soit en outre exigé, comme le fait l'article 50, deuxième alinéa, s'appliquant à des délais d'un mois, qu'ils prennent cours pendant les vacances judiciaires.

Cet amendement est adopté à l'unanimité.

5. Identité des témoins

L'article 6, § 1er, quatrième alinéa, prévoit que la requête contient la liste des témoins et mentionne leur identité complète. Elle indique également si les témoins seront convoqués par le greffier ou s'ils comparaitront sur simple avertissement de la partie.

Un membre demande que les mots « identité complète » soient précisés et que les mots « ou s'ils comparaitront sur simple avertissement de la partie » soient supprimés.

M. Van den Bossche dépose un amendement (Doc. n° 380/3, II, 1) tendant à supprimer les mots cités en dernier lieu. Cette procédure est de nature à provoquer des malentendus et est d'ailleurs pratiquement inusitée.

Pour ce qui est de l'identité, le Vice-Premier Ministre déclare que le mot « complète » a été ajouté par le Conseil d'Etat. Ces termes visent les nom, prénom et domicile des intéressés. Un membre demande s'il ne serait pas préférable d'insérer également ces précisions dans le texte même du projet.

En conséquence, le Vice-Premier Ministre présente un amendement tendant à remplacer le quatrième alinéa par la disposition suivante: « La requête contient la liste des témoins et mentionne leur nom, prénom et domicile » (Doc. n° 380/3, III, 2).

L'amendement est adopté à l'unanimité.

M. Van den Bossche retire par conséquent son amendement (Doc. n° 380/3, II, 1).

6. Risque de subornation des témoins: relation entre l'article 6 et l'article 9

M. Belmans dépose un amendement (Doc. n° 380/3, I, 3) tendant à remplacer le quatrième alinéa par la disposition suivante: « La requête mentionne le nombre de témoins. »

Il estime superflu d'indiquer déjà l'identité des témoins dans la requête. Dans la plupart des cas, l'enquête ne sera tenue que plusieurs mois plus tard. Si l'on mentionne l'identité des témoins, on les connaîtra et on pourra les influencer. Il propose de reprendre la règle énoncée à l'article 922 actuel du Code judiciaire, qui prévoit que l'identité doit être communiquée au plus tard quinze jours avant l'enquête.

M. Belmans propose par voie d'amendement d'ajouter un § 5 (nouveau) (Doc. n° 380/3, I, 6), qui reprend et complète l'article 922 actuel du Code judiciaire relatif à l'enquête ordonnée.

Les amendements déposés par M. Belmans au § 2 (Doc. n° 380/3, I, 4) et au § 4 (Doc. n° 380/3, I, 5) visent à adapter ces paragraphes au § 5 proposé.

Un membre estime que ces amendements sont justifiés, étant donné que l'enquête peut être fixée à une date assez lointaine et que les témoins risquent par conséquent d'être influencés. En outre, le système actuel donne entière satisfaction.

Le Vice-Premier Ministre renvoie à l'amendement qu'il a présenté à l'article 9 (Doc. n° 380/3, III), qui répond aux préoccupations exprimées par M. Belmans.

Het amendement heeft tot doel artikel 922 van het Gerechtelijk Wetboek te vervangen door een nieuw artikel 922 :

« Art. 922. — Het getuigenverhoor wordt gehouden uiterlijk een maand na de neerlegging van het verzoekschrift waarin wordt voorzien door de artikelen 919bis en 921. Wanneer het getuigenverhoor niet binnen deze termijn kan worden gehouden, maakt de rechter die daartoe is aangewezen overeenkomstig artikel 918, in het proces-verbaal melding van de oorzaak van de vertraging. »

Dit nieuw artikel heeft tot doel het getuigenverhoor zo spoedig mogelijk te houden. Met het oog daarop wordt een termijn van één maand voorzien. Deze termijn is zo kort dat de risico's tot omkoping van getuigen vermeden worden.

Verschillende leden vrezen dat de uitzondering van het artikel de algemene regel zal worden en de algemene regel de uitzondering. De tweede zin zou moeten worden weggelaten.

Een lid is de mening toegedaan dat de invoeging van het termijn van een maand belangrijk is. De vrees van omkoping wordt aldus ontweken. Zonder de omkoping als algemene regel te beschouwen moet de aandacht inderdaad worden gevestigd op het gevaar dat invloed zou worden uitgeoefend op getuigen (bv. in echtscheidingsprocedure's).

De tweede zin laat ook de mogelijkheid open om niet tot het getuigenverhoor over te gaan. Het gevaar bestaat aldus dat de nadelen van het oude stelsel worden behouden en dat aan de rechterlijke achterstand niet wordt verholpen.

De Vice-Eerste Minister dient dan een nieuw amendement in (Stuk n° 380/4-I) tot vervanging van artikel 9 :

« Art. 9. — Artikel 922 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

Art. 922. — Het verhoor van getuigen heeft plaats uiterlijk één maand na de neerlegging van het verzoekschrift bedoeld in de artikelen 919bis en 921. Wanneer het getuigenverhoor niet binnen die termijn kan worden gehouden, maakt de rechter die daarmee is belast zoals bepaald bij artikel 918, in het proces-verbaal melding van de bijzondere omstandigheden eigen aan de zaak, die de vertraging rechtvaardigen. »

De voorkeur werd gegeven aan deze nieuwe redactie, omdat moet worden voorkomen dat de vastgestelde termijn in de praktijk niet zou geëerbiedigd worden door het toestaan aan alle mogelijke afwijkingen. De afwijking is volgens de nieuwe tekst alleen gewettigd in het geval waarin het getuigenverhoor niet binnen de voorgeschreven termijn kan worden gehouden wegens bijzondere omstandigheden die eigen zijn aan de zaak en die expliciet dienen opgegeven te worden.

Het amendement heeft ook tot doel de woorden « het getuigenverhoor wordt gehouden » te vervangen door de woorden « het verhoor van de getuigen heeft plaats ».

Uit die tekst blijkt duidelijk dat de getuigen moeten worden gehoord op de zitting die volgens het nieuw artikel 922 is vastgesteld en niet op een latere zitting, waarnaar de getuigenverhoren systematisch zouden worden verdaagd, behoudens toepassing van de artikelen 941, 942 en 943.

De Vice-Eerste Minister is de mening toegedaan dat de amendementen van de heer Belmans bij artikel 6 op § 1, vierde lid, § 2 en § 4, en tot invoeging van een nieuw § 5 in hetzelfde artikel (Stuk n° 380/3-I, 3), 4), 5) en 6)) niet meer nodig zijn ten gevolge van het indienen van zijn amendement op artikel 9.

Cet amendement a pour but de remplacer l'article 922 du Code judiciaire par un nouvel article 922 libellé comme suit :

« Art. 922. — L'enquête est tenue au plus tard dans le mois du dépôt de la requête prévue aux articles 919bis et 921. Si l'enquête ne peut pas être tenue dans ce délai, le juge qui en est chargé conformément à l'article 918 fait mention dans le procès-verbal de la cause du retard. »

Ce nouvel article vise à réduire au maximum le délai qui précède la tenue de l'enquête. A cet effet, il prévoit un délai d'un mois. Ce délai est tellement bref qu'il permet d'exclure les risques de subornation des témoins.

Plusieurs membres craignent que l'exception prévue par cet article ne devienne la règle générale et que la règle générale ne devienne l'exception. Il faudrait supprimer la seconde phrase.

Un membre estime que l'insertion du délai d'un mois est importante, parce qu'elle permet d'éliminer les risques de subornation. Si celle-ci ne doit pas être considérée comme une règle générale, il faut néanmoins attirer l'attention sur le risque que les témoins puissent être influencés (p. ex. dans le cadre de procédures de divorce).

La seconde phrase permet également de ne pas procéder à l'enquête. Il est par conséquent à craindre que les inconvénients de l'ancien système ne subsistent et qu'il ne soit pas porté remède à l'arriéré judiciaire.

Le Vice-Premier Ministre présente un nouvel amendement (Doc. n° 380/4-I) visant à remplacer l'article 9 par ce qui suit :

« Art. 9. — L'article 922 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

Art. 922. — L'audition des témoins a lieu au plus tard dans le mois du dépôt de la requête prévue aux articles 919bis et 921. Si l'enquête ne peut pas être tenue dans ce délai, le juge qui en est chargé conformément à l'article 918 indique dans le procès-verbal les circonstances particulières et propres à la cause qui justifient le retard. »

On a préféré opter pour cette nouvelle rédaction pour éviter que le délai fixé ne soit pas respecté en pratique par suite de l'octroi de toutes sortes de dérogations. En vertu du nouveau texte, il ne peut en effet être dérogé à la règle énoncée que dans le cas où l'enquête ne peut être tenue dans le délai prescrit en raison de circonstances particulières qui sont spécifiques au cas d'espèce et qui doivent être mentionnés de façon explicite.

L'amendement vise également à remplacer les mots « l'enquête est tenue » par les mots « l'audition des témoins a lieu ».

Cette nouvelle formulation met en évidence que c'est à l'audience où l'enquête a été fixée conformément à l'article 922 en projet que les témoins devront être entendus, sauf application des articles 941, 942 et 943, et non à une audience ultérieure à laquelle les enquêtes seraient systématiquement remises.

Le Vice-Premier Ministre estime que les amendements déposés par M. Belmans aux § 1er, quatrième alinéa, § 2 et § 4, de l'article 6 visant à insérer un § 5 nouveau dans ce même article (Doc. n° 380/3-I, 3), 4), 5) et 6)) sont devenus sans objet par suite du dépôt de l'amendement du Gouvernement à l'article 9.

Het voorzien van de termijn om het getuigenverhoor te houden beantwoordt inderdaad aan de bekommernissen van de heer Belmans die de risico's tot verleiding van de getuigen wil uitsluiten.

In zijn amendementen stelt de heer Belmans een alternatieve procedure voor in verband met de oproeping van de getuigen. In het verzoekschrift zou alleen het aantal te verhoren getuigen worden vermeld en het zou de lijst van de getuigen niet meer bevatten. Op grond van dat verzoekschrift zou de beschikking tot vaststelling worden verleend en het getuigenverhoor zelf zou ten vroegste één maand na die beschikking plaatshebben. Vijftien dagen voor de zitting zou de partij de eigenlijke lijst van de getuigen neerleggen.

Als verantwoording wordt opgegeven dat in tal van gevallen het getuigenverhoor slechts maanden later wordt gehouden en dat het bijgevolg, gezien de mogelijke verleiding van getuigen, niet wenselijk is dat de partij verplicht zou zijn de identiteit van de getuigen vanaf deze fase in de procedure mede te delen.

Volgens de Vice-Eerste Minister voorziet het amendement van de Regering tot wijziging van artikel 922 reeds in een termijn van één maand voor het houden van het getuigenverhoor. Na de indiening van het verzoekschrift moeten nog de beschikking tot vaststelling en de kennisgeving komen vooraleer de tegenpartij de lijst van getuigen medegedeeld krijgt. De mogelijkheid van verleiding van de getuigen is bijgevolg reeds in de tijd beperkt tot minder dan een maand vóór het houden van het getuigenverhoor.

De vraag rijst dan ook of het verschil tussen die termijn (minder dan een maand) en de door de heer Belmans voorgestelde termijn (vijftien dagen) het gevaar voor verleiding van getuigen zó zal vergroten dat nieuwe formaliteiten moeten worden uitgedacht, die ongetwijfeld grote moeilijkheden zullen mede brengen.

Overigens kan op dat stuk geen vergelijking worden gemaakt met het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek, dat bij getuigenverhoor aan de eisende partij de verplichting oplegde nog vóór het vonnis, waarbij het getuigenverhoor wordt toegestaan of bevolen, de naam van haar getuigen mede te delen. Daardoor ontstond de vrees dat het gevaar voor verleiding van getuigen zou toenemen (verslag Hermans, Pasin. 1967, blz. 965).

Volgens de Vice-Eerste Minister hebben de amendementen van de heer Belmans ook nog andere nadelen :

- 1) ze vereisen twee verschillende formaliteiten : het neerleggen van het verzoekschrift en het overmaken van de lijst van de getuigen;
- 2) deze twee formaliteiten hebben tot gevolg dat twee verschillende en opeenvolgende termijnen moeten in acht genomen worden om die procedurehandelingen uit te voeren;
- 3) het werk van de griffies wordt bemoeilijkt, daar ze tot twee opeenvolgende kennisgevingen moeten overgaan;
- 4) om de getuigen te kunnen oproepen moet de griffier over een lijst beschikken; wanneer de lijst laattijdig wordt neergelegd kan de oproeping niet meer tijdig gebeuren vóór de zitting tijdens welke de verhoren moeten plaatsvinden; dit betekent dat de zaak verdaagd zal worden en dat is in strijd met een van de essentiële bedoelingen van het wetsontwerp.
- 5) indien geen lijst van de getuigen wordt neergelegd, riskeert de hele procedure geblokkeerd te raken : door het indienen van het verzoekschrift ontsnapt de eisende partij aan een vervallenverklaring, maar ze kan de voorzetting van de procedure hangende houden totdat de lijst van de getuigen is neergelegd, zonder dat de tegenpartij daar iets kan aan doen;
- 6) men mag ook het bestaan van artikel 223 van het Strafwetboek niet uit het oog verliezen. Dit bepaalt dat

L'instauration du délai prévu pour la tenue de l'enquête répond en effet aux préoccupations de M. Belmans, qui souhaite exclure les risques de subornation des témoins.

Dans ses amendements, M. Belmans propose une procédure alternative pour la convocation des témoins. La requête n'indiquerait plus que le nombre des témoins à entendre et ne contiendrait plus la liste de ceux-ci. L'ordonnance de fixation serait prise sur la base de cette requête et l'enquête elle-même ne pourrait être tenue qu'au plus tôt un mois après cette ordonnance. Quinze jours avant l'audience fixée, la partie déposerait la liste des témoins proprement dite.

L'auteur des amendements les justifie en faisant valoir que puisque dans de nombreux cas l'enquête ne sera tenue que plusieurs mois plus tard, il n'est pas souhaitable que la partie soit tenue de communiquer l'identité de ses témoins dès ce stade de la procédure, en raison des risques de subornation de témoins.

Le Vice-Premier Ministre fait observer que l'amendement déposé par le Gouvernement en vue de modifier l'article 922 prévoit déjà un délai d'un mois pour la tenue de l'enquête. Après le dépôt de cette requête, l'ordonnance de fixation et la notification doivent encore intervenir avant que la partie adverse ne reçoive communication de la liste des témoins. Le risque éventuel de subornation des témoins est donc déjà limité dans le temps à moins d'un mois avant la tenue de l'enquête.

On peut dès lors se demander si la différence entre ce délai (moins d'un mois) et le délai proposé par M. Belmans (quinze jours) est de nature à accroître les risques de subornation de témoins dans une proportion telle qu'il faille prévoir de nouvelles formalités qui n'iront certainement pas sans susciter d'importantes difficultés.

A ce sujet, on ne peut d'ailleurs établir aucune comparaison avec le projet de Code judiciaire qui obligeait la partie demanderesse à indiquer le nom de ses témoins avant même le jugement autorisant ou ordonnant l'enquête et qui avait dès lors suscité la crainte que les risques de subornation de témoins ne s'en trouvent accrus (rapport de M. Hermans, Pas. 1967, p. 965).

Selon le Vice-Premier Ministre, les amendements de M. Belmans présentent encore d'autres inconvénients :

- 1) ils requièrent l'accomplissement de deux formalités différentes, à savoir le dépôt de la requête et la production de la liste des témoins;
- 2) ces deux formalités impliquent que deux délais différents et successifs doivent être respectés pour exécuter ces actes de procédure;
- 3) ils alourdissent également le travail des greffes, qui doivent procéder à deux notifications successives;
- 4) pour convoquer les témoins, le greffier doit être en possession de la liste de ceux-ci; si cette liste est déposée tardivement, la convocation ne pourra plus être envoyée en temps utile pour l'audience à laquelle les enquêtes doivent avoir lieu; cela implique que l'affaire devra être remise et contrarie ainsi un des objectifs essentiels du projet;
- 5) si aucune liste des témoins n'est déposée, toute la procédure risque d'être bloquée : en déposant la requête, la partie demanderesse exclut le risque de forclusion, mais elle peut maintenir en suspens la procédure jusqu'à ce que la liste des témoins soit déposée, sans que la partie adverse puisse s'y opposer;
- 6) il faut également tenir compte de l'article 223 du Code pénal, qui dispose que tout qui se rend coupable de su-

hij die schuldig is aan verleiding van getuigen strafbaar is is met dezelfde straffen als de valse getuigen;

7) het probleem van de verleiding van getuigen mag niet overschat worden; de kans moet ook worden gelaten het tegenbewijs op te zoeken. Inderdaad, de verwerende partij wil vaak de identiteit van de getuigen van de verweerder kennen om het eigen verweer te kunnen opbouwen en om de feitelijke gegevens te achterhalen die de objectiviteit van een getuige kunnen beïnvloeden (bijvoorbeeld banden van verwantschap of van ondergeschiktheid) of om getuigen te zoeken met het oog op het tegenbewijs.

Volgens de Vice-Eerste Minister leidt het systeem van de heer Belmans tot een bijzonder logge en ingewikkelde procedure, terwijl het hier toch alleen maar gaat over de vaststelling van een getuigenverhoor.

Er dient voor gewaakt dat het wetsontwerp ten gevolge van de aanvaarding van deelamendementen geen bepalingen bevat die vanuit een technisch oogpunt onverenigbaar zijn.

In dit verband kunnen twee voorbeelden worden aangehaald :

1) de aanvaarding van het door de heer Belmans voorgestelde systeem zou ertoe leiden dat het voorschot eisbaar blijft op het moment dat het verzoekschrift krachtens het gewijzigde artikel 953 wordt ingediend, terwijl de lijst slechts daarna aan de griffie zou worden medegedeeld. Hoe kan de griffie het voorschot waarin bv. de vervoerkosten vervat zijn, berekenen als ze naam en adres van de getuigen niet kent ?;

2) uit een vergelijking van het door de heer Belmans ingediende amendement op artikel 6, § 4 met het door betreffend dit lid gesubamendeerde artikel 9 blijkt dat twee termijnen van een maand, die op een verschillend moment ingaan, mekaar doorkruisen :

— het getuigenverhoor kan ten vroegste een maand na de beschikking plaatsvinden;

— het verhoor moet ten laatste een maand na de indiening van het verzoekschrift worden gehouden.

Aangezien het verzoekschrift aan de beschikking tot vaststelling voorafgaat, is de termijn van versnelling (maximum-termijn binnen welke de handeling moet verricht zijn) korter dan de wachttermijn (minimumtermijn), terwijl de *dies ad quem* overigens dezelfde blijft. Dergelijke termijnen kunnen natuurlijk onmogelijk in acht worden genomen.

De heer Belmans verklaart dat hij zou bereid zijn het amendement in te trekken, indien hij de zekerheid had dat de bepaling die door de Regering wordt voorgesteld zal geëerbiedigd worden. Het amendement op artikel 9 geeft hem inderdaad voldoening op theoretisch vlak. Met het verschil van 15 dagen tussen de termijn voorzien in het amendement van de Regering en de termijn bepaald door zijn eigen amendement dient inderdaad geen rekening te worden gehouden. Hij vreest nochtans dat de rechterlijke achterstand tot gevolg zal hebben dat in de praktijk het getuigenverhoor geen plaats zal hebben binnen de voorziene termijn en zal verdaagd worden. De vaststelling van een nieuw getuigenverhoor zal op een wachtlijst komen, terwijl intussen de identiteit van de getuigen door beide partijen reeds zal gekend zijn.

Een lid verklaart zich akkoord met deze zienswijze. Het amendement op artikel 9 is inderdaad theoretisch belangwekkend, maar er bestaat gevaar dat in de praktijk de rechters deze bepalingen niet zullen kunnen toepassen. Het beantwoordt aldus niet aan de bekommernissen van de heer Belmans en de vraag stelt zich of de huidige situatie voorzien door artikel 922 van het Gerechtelijk Wetboek geen

bornation de témoins est passible des mêmes peines que les faux témoins;

7) le problème de la subornation des témoins ne doit pas être exagéré; le faut également laisser à la partie adverse la possibilité d'apporter la preuve contraire. En effet, il n'est pas rare que la partie défenderesse veuille connaître l'identité des témoins pour pouvoir mettre au point son propre système de défense et découvrir les éléments de fait susceptibles d'influencer l'objectivité d'un témoin (par exemple des liens de parenté ou de subordination) ou pour pouvoir rechercher des témoins en vue d'apporter la preuve contraire.

Selon le Vice-Premier Ministre, le système proposé par M. Belmans aboutit à une procédure particulièrement lourde et complexe, alors qu'il ne s'agit en fait que de fixer une enquête.

Il faut éviter qu'à la suite de l'adoption de parties d'amendement, le projet de loi contienne des dispositions incompatibles sur le plan technique.

Deux exemples peuvent être cités à cet égard :

1) l'adoption du système préconisé par M. Belmans conduirait à ce que la provision reste exigible au moment du dépôt de la requête en vertu de l'article 953 modifié, alors que la liste ne serait communiquée au greffe qu'ultérieurement. Or, comment le greffe pourrait-il calculer cette provision — qui comprend par exemple les frais de déplacement — sans connaître le nom et l'adresse des témoins ?

2) si l'on compare l'amendement présenté par M. Belmans à l'article 6, § 4, avec l'article 9 sous-amendé par le même membre, on constate que se chevauchent deux délais d'un mois dont le point de départ est différent :

— l'enquête ne peut être tenue qu'un mois au plus tôt après l'ordonnance;

— l'enquête doit être tenue au plus tard dans le mois du dépôt de la requête.

Comme la requête précède l'ordonnance de fixation, il s'en déduit que le délai d'accélération (délai maximum dans lequel l'acte doit être accompli) est plus court que le délai d'attente (délai minimum), le *dies ad quem* étant par ailleurs le même. De tels délais sont évidemment impossibles à respecter.

M. Belmans déclare qu'il est disposé à retirer son amendement, à condition d'obtenir l'assurance que la disposition proposée par le Gouvernement soit respectée. L'amendement présenté à l'article 9 répond en effet à ses desiderata sur le plan théorique. Il ne faut en effet pas tenir compte de l'écart de quinze jours entre le délai prévu dans l'amendement du Gouvernement et le délai prévu dans son propre amendement. Il craint néanmoins qu'en raison de l'arriéré judiciaire, l'enquête n'aura en pratique pas lieu dans le délai prévu et qu'elle sera remise. La fixation d'une nouvelle enquête sera reprise sur une liste d'attente, mais entre-temps, l'identité des témoins sera connue des deux parties.

Un membre partage ce point de vue. En théorie, l'amendement à l'article 9 présente en effet un certain intérêt, mais il est à craindre que les juges ne soient pas en mesure d'appliquer ces dispositions dans les faits. L'amendement ne répond donc pas aux préoccupations de M. Belmans et l'on peut se demander si le système actuel, qui est prévu par l'article 922 du Code judiciaire, ne constitue pas une garan-

waarborg is en niet behouden moet worden, zoals door amendementen van de heer Belmans (stuk n° 380/3, I, 6) wordt voorzien.

Ook uw rapporteur vreest dat het amendement van de Regering geen absolute zekerheid biedt wat betreft het gevaar van verleiding van de getuigen. De termijn voor de vaststelling van het getuigenverhoor zal inderdaad in de meeste gevallen worden verlengd, terwijl de lijst van de getuigen zal overgezonden zijn. Hij stelt ook de vraag of met de bijzondere omstandigheden die in het proces-verbaal moeten vermeld worden, ook de overbelasting van de rechtbank bedoeld wordt.

Een lid wijst erop dat dit niet overeenstemt met de bedoeling van het voorgestelde artikel 922, daar de overbelasting van de rechtbank geen omstandigheid is die eigen is aan de zaak.

Een lid wijst er nog op dat het amendement van de heer Belmans alleen het getuigenverhoor betreft dat ten gevolge van de neerlegging van een verzoekschrift wordt gehouden en niet het getuigenverhoor dat door de rechter is bevolen.

De Vice-Eerste Minister wijst op het feit dat het moeilijk is de rechters te dwingen de termijn te eerbiedigen, wanneer de rechterlijke achterstand dit onmogelijk maakt. Er dient vertrouwen aan de rechters te worden gegeven.

Een lid vestigt de aandacht op het belang van deze problematiek. Het enige middel om zulks op te lossen is een stelsel te organiseren waarin bepaalde rechters met de getuigenverhoren worden belast. Het is inderdaad niet mogelijk, wegens gebrek aan tijd, deze getuigenverhoren tijdens normale zittingen te houden in burgerlijke kamers. Zoals in alle problemen die door de rechterlijke achterstand worden veroorzaakt, bestaat de beste oplossing erin de effectieven van de personeelsformatie te verhogen om ze aan te passen aan de behoeften.

Volgens de Minister dient er gekozen te worden tussen twee kwalen :

1° het niet eerbiedigen van de bepaling voorgesteld door de Regering om redenen van de rechterlijke achterstand met als gevolg een risico van verleiding van getuigen, en,

2° het gevaar dat het stelsel van de heer Belmans door sommige eisende partijen wordt gebruikt om de procedure te vertragen door de lijst van de getuigen niet tijdig op te geven met als gevolg een stijging van de rechterlijke achterstand en het nadeel voor de belangen van de andere partijen wegens het stilvallen van de procedure.

Daar moet nog aan toegevoegd dat de procedure door het amendement van de heer Belmans zal verzwaaard worden en meer werk voor de griffies zal medebrengen.

Indien de Commissie evenwel van oordeel is dat in het wetsontwerp maatregelen moeten opgenomen worden om het gevaar voor verleiding van getuigen te beperken, dan lijkt het logischer en eenvoudiger te bepalen dat het verzoekschrift dat de lijst van de getuigen bevat, niet ter kennis van de tegenpartij zal worden gebracht, wanneer degene die het getuigenverhoor vraagt, vreest dat voornoemd gevaar zich inderdaad zal voordoen. In zijn verzoekschrift tot vaststelling kan hij dan uitdrukkelijk vragen dat die lijst niet wordt meegedeeld. In dat geval kan worden bepaald dat de verwerende partij ten vroegste vijftien dagen voor de datum van het getuigenverhoor kennis kan nemen van het verzoekschrift. Met die oplossing kan worden voorkomen dat de procedure nog zwaarder wordt door het toenemen van het aantal proceshandelingen en dat de griffies nog meer overbelast worden.

Dientengevolge dient de Vice-Eerste Minister een nieuw amendement in (Stuk n° 380/5).

tie et ne doit pas être maintenu, comme M. Belmans le propose dans ses amendements (Doc. n° 380/3, I, 6).

Votre rapporteur craint également que l'amendement du Gouvernement n'offre pas de sécurité absolue quant au risque de subornation des témoins. Dans la plupart des cas, le délai de fixation de l'enquête sera en effet prorogé, après production de la liste des témoins. Il pose aussi la question de savoir si les circonstances particulières qui doivent être indiquées dans le procès-verbal comprennent également l'encombrement du rôle du tribunal.

Un membre souligne que cette question ne fait pas l'objet de l'article 922 en projet, étant donné que cet encombrement ne constitue pas une circonstance propre à la cause.

Un autre membre fait par ailleurs observer que l'amendement de M. Belmans vise uniquement l'enquête tenue à la suite du dépôt d'une requête et non l'enquête ordonnée par le juge.

Le Vice-Premier Ministre attire l'attention sur le fait qu'il est difficile d'obliger les juges à respecter le délai, lorsque cette condition ne peut être remplie en raison de l'arriéré judiciaire. Il faut par conséquent faire confiance aux juges.

Un membre souligne l'importance de ces problèmes. Le seul moyen de les résoudre est d'instaurer un système dans lequel certains juges seront chargés des enquêtes. En raison du manque de temps, il n'est en effet pas possible de tenir ces enquêtes au cours d'audiences normales dans des chambres civiles. Comme pour tous les problèmes occasionnés par l'arriéré judiciaire, la meilleure solution serait d'augmenter les effectifs de personnel en les adaptant aux besoins.

Selon le Ministre, il faut choisir entre deux maux :

1° le risque que la disposition proposée par le Gouvernement ne soit pas respectée en raison de l'arriéré judiciaire, avec comme conséquence le risque de subornation de témoins ou

2° le risque que le système préconisé par M. Belmans soit utilisé par certaines parties demandereses pour ralentir la procédure en ne transmettant pas à temps la liste des témoins, ce qui aurait pour effet d'accroître l'arriéré judiciaire et porterait préjudice aux intérêts des autres parties par suite de la suspension de la procédure.

A cela s'ajoute le fait que l'amendement proposé par M. Belmans aura comme résultat d'alourdir la procédure et d'accroître le travail des greffes.

Si la Commission devait toutefois estimer indispensable de prévoir, dans le présent projet, des mesures destinées à limiter le risque de subornation de témoins, il semblerait plus logique et plus simple de préciser que la requête contenant la liste des témoins ne sera pas notifiée à la partie adverse lorsque celui qui demande l'enquête craint que ce risque ne se concrétise effectivement; dans ce cas, il peut demander expressément dans sa requête que cette liste ne soit pas communiquée. Il pourrait alors être prévu que la partie défenderesse pourra prendre connaissance de la requête au plus tôt dans les quinze jours précédant la date de l'audition des témoins. Cette solution permettrait d'éviter d'alourdir la procédure par la multiplication des actes de procédure ainsi que d'imposer aux greffes un surcroît important de travail.

En conséquence, le Vice-Premier Ministre présente un nouvel amendement en ce sens (Doc. n° 380/5).

Verschillende leden zijn de mening toegedaan dat dit amendement verder gaat dan de bedoeling van de amendementen van de heer Belmans. Door aan de verzoeker het recht te geven zich in het verzoekschrift te verzetten tegen de kennisgeving van een afschrift van het verzoekschrift aan de andere partijen, wordt inderdaad een afwijking op het algemeen beginsel van het tegensprekelijk karakter van de burgerlijke gedingen ingevoerd. De verweerder moet het recht hebben de getuigen te kennen om zijn verdediging voor te bereiden, o.m. vooral in een materie zoals de echtscheiding. Om de rechten van de verdediging te vrijwaren, moet het amendement van de Regering dan ook worden afgewezen.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat hij zijn amendement op artikel 9 verkiest, maar dat het amendement op artikel 6, § 4, tweede lid, werd neergelegd om een compromis te bereiken tussen de amendementen van de heer Belmans en de noodzaak de griffies niet nog meer werk te geven.

Het amendement eerbiedigt het tegensprekelijk karakter van de rechtspleging, terwijl het rekening houdt met het risico van de verleiding van de getuigen.

Volgens de heer Belmans beperkt zich het verschil tussen de termijn voorzien in het amendement van de Regering en de termijn bepaald door zijn eigen amendement tot vijftien dagen. Het risico tot verleiding van de getuigen wordt aldus niet groter door de aanneming van het amendement van de Regering. Voor zover dit amendement zou aangenomen worden, is hij bereid zijn eigen amendementen in te trekken.

Hij legt er nochtans de nadruk op dat de bepalingen van het voorgestelde nieuwe artikel 922 van het Gerechtelijk Wetboek ook werkelijk moeten geëerbiedigd en toegepast worden.

De Vice-Eerste Minister verklaart zich bereid zijn amendement op artikel 6, § 2, in te trekken voor zover zijn amendement op artikel 9 wordt aangenomen en de amendementen van de heer Belmans op artikel 6 ook worden ingetrokken.

Ingevolge de aanneming van het amendement van de Regering op artikel 9 (Stuk n° 380/4, I), zoals het gewijzigd werd, worden de amendementen van de heer Belmans (Stukken n°s 380/3, I, 3), 4), 5) en 6)) en van de Regering (Stuk n° 380/5) ingetrokken.

7. Artikel 6, § 2, tweede lid : de kennisgeving

Dit lid betreft de kennisgeving bedoeld in artikel 919, tweede lid (art. 5 van het wetsontwerp).

De Vice-Eerste Minister dient een amendement in (Stuk n° 380/3, III, 3) om dit lid te vervangen door een bepaling betreffende de identiteit van de getuigen, die gelijkwaardig is aan hetgeen is voorgeschreven voor het verzoekschrift. Het betreft de overname van zijn amendement (Stuk n° 380/3, III, 2) op § 1, vierde lid.

Het amendement wordt eenparig aangenomen.

8. De vaststelling van het getuigenverhoor

Artikel 6, § 4, betreft de vaststelling van het getuigenverhoor. Een lid wijst op het doel van het wetsontwerp met name de rechterlijk achterstand te verminderen, maar stelt vast dat niets wordt voorzien betreffende de termijn waarbinnen het getuigenverhoor moet plaatshebben en de rechter zich moet uitspreken.

Dientengevolge dient de heer Van den Bossche een amendement in (Stuk n° 380/3, II, 2) om het § 4 te laten voortgaan door de volgende bepaling :

Plusieurs membres estiment que cet amendement va plus loin que ceux déposés par M. Belmans. En conférant au demandeur le droit de s'opposer dans la requête à la notification d'une copie de la requête aux autres parties, on instaure en effet une dérogation au principe général du caractère contradictoire des procédures civiles. Le défendeur doit avoir le droit de connaître les témoins pour préparer sa défense, notamment et surtout dans une matière telle que le divorce. Il convient dès lors de rejeter l'amendement du gouvernement, ce afin de sauvegarder les droits de la défense.

Le Vice-Premier Ministre déclare qu'il donne la préférence à l'amendement déposé à l'article 9, mais que l'amendement à l'article 6, § 4, deuxième alinéa, a été déposé pour trouver un compromis entre les amendements de M. Belmans et la nécessité de ne pas imposer un surcroît de travail aux greffes.

L'amendement respecte le caractère contradictoire de la procédure, tout en tenant compte du risque de subornation des témoins.

Selon M. Belmans, l'écart entre le délai prévu dans l'amendement du gouvernement et celui prévu dans son propre amendement se limite à quinze jours. L'adoption de l'amendement du gouvernement n'accentuerait donc pas le risque de subornation des témoins. Au cas où cet amendement serait adopté, il est disposé à retirer ses propres amendements.

Il met cependant l'accent sur le fait que les dispositions de l'article 922 en projet du Code judiciaire devront effectivement être respectées et appliquées.

Le Vice-Premier Ministre se déclare disposé à retirer l'amendement déposé par le Gouvernement à l'article 6, § 2, à condition que son amendement à l'article 9 soit adopté et que les amendements déposés par M. Belmans à l'article 6 soient également retirés.

Par suite de l'adoption de l'amendement présenté par le Gouvernement à l'article 9 (Doc. n° 380/4-I), tel qu'il a été modifié, les amendements de M. Belmans (Doc. n° 380/3-I, 3), 4), 5) et 6), et du Gouvernement (Doc. n° 380/5) sont retirés.

7. Article 6, § 2, deuxième alinéa : la notification

Cet alinéa concerne la notification visée à l'article 919, deuxième alinéa (art. 5 du projet de loi).

Le Vice-Premier Ministre dépose un amendement (Doc. n° 380/3-III, 3) visant à remplacer cet alinéa par une disposition relative à l'identité des témoins, qui est analogue à celle prévue pour la requête. Elle reprend le texte de l'amendement déposé par le Gouvernement (Doc. n° 380/3-III, 2) au § 1er, quatrième alinéa.

L'amendement est adopté à l'unanimité.

8. La fixation de l'enquête

L'article 6, § 4, a trait à la fixation de l'enquête. Un membre, tout en soulignant que le but du projet de loi est de réduire l'arriéré judiciaire, constate que le projet ne prévoit rien en ce qui concerne le délai dans lequel l'enquête doit avoir lieu et le juge doit statuer.

En conséquence, M. Van den Bossche dépose un amendement (Doc. n° 380/3-II, 2) visant à faire précéder le § 4 par ce qui suit :

« De rechter geeft een beschikking tot vaststelling van het getuigenverhoor binnen 14 dagen na neerlegging van het verzoekschrift ter griffie. »

Volgens een lid houdt deze bepaling alleen een morele verplichting in, daar geen sanctie is voorzien.

De Vice-Eerste Minister vestigt de aandacht op zijn amendement (Stuk n° 380/3, III) bij artikel 9, dat bepaalt dat het getuigenverhoor wordt gehouden uiterlijk één maand na de neerlegging van het verzoekschrift.

Dientengevolge trekt de heer Van den Bossche zijn amendement in. Hij stelt niettemin voor enkele tekstverbeteringen in de tekst van § 4 aan te brengen. Dientengevolge dient hij een amendement (Stuk n° 380/3, II, 3) in om in § 4 het woord « vastlegging » te vervangen door het woord « vaststelling » en het woord « onverwijld » te vervangen door de woorden « uiterlijk de eerste werkdag na de datum van de beschikking ». Deze laatste wijziging heeft tot doel de bepaling in parallelisme te brengen met artikel 1056, 2° van het Gerechtelijk Wetboek.

Het amendement wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 6 wordt eenparig aangenomen.

Art. 7

In de Nederlandse tekst worden de woorden « aan zich te trekken », vervangen door de woorden « tot zich te trekken ».

Dit artikel geeft geen aanleiding tot bespreking en wordt eenparig aangenomen.

Art. 8

Dit artikel betreft het tegenbewijs. Het verzoekschrift daartoe moet op straf van verval ingediend worden binnen de maand na de kennisgeving van het proces-verbaal van het getuigenverhoor.

Het probleem van de sanctie van verval stelt zich hier opnieuw. De sanctie van verval in dit artikel is echter verantwoord daar het over het tegenbewijs gaat. In die stand is de procedure reeds ver gevorderd en hebben de partijen reeds tijd gehad om alle schikkingen te nemen voor het zoeken en oproepen van de tegengetuigen. Het is ook wenselijk dat de procedure na het getuigenverhoor niet meer zou kunnen vertraagd worden door het nodeloos uitstellen van het tegenverhoor.

Wat de kennisgeving van het vonnis betreft, verklaart de Vice-Eerste Minister dat artikel 919 van het Gerechtelijk Wetboek ook van toepassing zal zijn.

Artikel 8 wordt eenparig aangenomen.

Art. 9

Oorspronkelijk stelde het wetsontwerp voor het artikel 922 van het Gerechtelijk Wetboek op te heffen, daar het gedeeltelijk vervangen wordt door het nieuw artikel 919bis (art. 6 van het ontwerp).

De Regering dient echter een amendement in (Stuk n° 380/4, I) om artikel 922 van het Gerechtelijk Wetboek door een nieuwe bepaling te vervangen. In dit nieuw artikel 922 wordt bepaald dat het getuigenverhoor zal dienen door te gaan uiterlijk een maand na de neerlegging van het verzoekschrift en dat elke eventuele verdaging door de rechter zal moeten gerechtvaardigd worden door bijzondere omstandigheden eigen aan de zaak. De motivering van dit amendement werd reeds omstandig uiteengezet in het kader van de bespreking van artikel 6.

« Le juge rend une ordonnance de fixation de l'enquête dans les 14 jours du dépôt de la requête au greffe. »

Un membre fait observer que cette disposition ne comporte qu'une obligation morale, étant donné qu'elle ne prévoit pas de sanction.

Le Vice-Premier Ministre attire l'attention sur l'amendement qu'il a déposé à l'article 9 (Doc. n° 380/3-III), qui prévoit que l'enquête est tenue au plus tard dans le mois du dépôt de la requête.

En conséquence, M. Van den Bossche retire son amendement. Il suggère néanmoins que quelques améliorations formelles soient apportées au § 4. A cet effet, il dépose un amendement (Doc. n° 380/3-II, 3) tendant à remplacer, dans la version néerlandaise du même § 4, le mot « vastlegging » par le mot « vaststelling » et à remplacer les mots « sans délai par le greffier aux parties, sous pli judiciaire » par les mots « par le greffier aux parties, sous pli judiciaire, au plus tard le premier jour ouvrable qui suit la date de l'ordonnance ». Cette dernière modification a pour but de mettre la disposition en cause en concordance avec l'article 1056, 2°, du Code judiciaire.

L'amendement est adopté à l'unanimité.

L'article 6 ainsi amendé est également adopté à l'unanimité.

Art. 7

Dans le texte néerlandais de cet article, les mots « aan zich te trekken » sont remplacés par les mots « tot zich te trekken ».

Cet article n'a donné lieu à aucune discussion et est adopté à l'unanimité.

Art. 8

Cet article a trait à la preuve contraire. La requête à cet effet doit, à peine de déchéance, être déposée dans le mois qui suit la notification du procès-verbal de l'enquête.

Le problème de la sanction de déchéance se pose à nouveau en l'occurrence. Toutefois, cette sanction se justifie dans le cadre de cet article, étant donné qu'il s'agit de la preuve contraire. A ce stade, la procédure est déjà très avancée et les parties ont déjà eu le temps de prendre les dispositions voulues pour rechercher et convoquer les contre-témoins. Il est également souhaitable qu'après l'enquête, la procédure ne puisse plus être ralentie par la remise inutile de l'enquête contraire.

En ce qui concerne la notification du jugement, le Vice-Premier Ministre déclare que l'article 919 du Code judiciaire sera également d'application.

L'article 8 est adopté à l'unanimité.

Art. 9

Le texte initial du projet de loi proposait l'abrogation pure et simple de l'article 922 du Code judiciaire, étant donné qu'il est partiellement remplacé par l'article 919bis nouveau (art. 6 du projet).

Le Gouvernement a toutefois déposé un amendement (Doc. n° 380/4-I) visant à remplacer l'article 922 du Code judiciaire par une nouvelle disposition prévoyant que l'audition des témoins devra avoir lieu au plus tard dans le mois du dépôt de la requête et que le juge devra justifier tout retard éventuel en indiquant les circonstances particulières et propres à la cause. Cet amendement a déjà été justifié en détail dans le cadre de la discussion de l'article 6.

De commissieleden denken dat het amendement vatbaar is voor verbeteringen. Door te voorzien dat in het proces-verbaal van de zitting melding zal worden gemaakt van de bijzondere omstandigheden die eigen zijn aan de zaak en die de vertraging rechtvaardigen, heeft het amendement weinig zin. Inderdaad, het proces-verbaal van de zitting wordt op een latere datum opgesteld en de vermelding is daarom niet verantwoord. Het zou verkieslijk zijn de motivering van de verdaging onmiddellijk in de beschikking zelf op te nemen. De rechtzoekende zou aldus kennis hebben van de redenen van het uitstel aan het getuigenverhoor.

Ook wordt de vraag gesteld of het niet wenselijk is een mogelijkheid van beroep betreffende deze verdaging te voorzien. Indien de beschikking de redenen van verdaging vermeldt, zal het mogelijk zijn na te gaan of de feiten precies en juist zijn en of een beroep al dan niet verantwoord is.

Dientengevolge wordt door de heer Barzin een amendement ingediend (Stuk n° 380/4-II), dat beoogt artikel 9 te vervangen door wat volgt :

« Art. 9. — Artikel 922 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

Art. 922. — Het getuigenverhoor heeft plaats uiterlijk binnen één maand na de indiening van het verzoekschrift waarvan sprake is in de artikelen 919bis en 921. Kan het getuigenverhoor niet binnen die termijn worden gehouden, dan duidt de rechter die er overeenkomstig artikel 918 mee belast is, in de beschikking op het verzoekschrift de bijzondere en aan de zaak eigen omstandigheden aan die het uitstel rechtvaardigen. Tegen die beschikking kan hoger beroep worden ingesteld. »

De Vice-Eerste Minister verklaart dat het voor de redactie van artikel 922 van het Gerechtelijk Wetboek dienstig kan zijn te verwijzen naar de technieken die vervat zijn in andere bepalingen van hetzelfde Wetboek, zoals artikel 767, dat het advies van het openbaar Ministerie betreft en dat bepaalt dat de redenen van vertraging vermeld worden in het zittingsblad, indien het advies niet binnen de termijn wordt medegedeeld. Dit artikel voorziet ook geen mogelijkheid tot beroep.

Een lid twijfelt eraan dat de gevolgen van artikel 922 en 767 voor de rechtsonderhorigen kunnen vergeleken worden. Wat artikel 767 betreft, moet de aandacht worden gevestigd op het feit dat in de meeste gevallen het advies ten gepaste tijd wordt gegeven. Het advies kan ook tijdens de zitting zelf worden gegeven. Artikel 767 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt alleen dat de redenen van vertraging in het zittingsblad worden vermeld.

Wat het beroep betreft meent hij nochtans dat het amendement de procedure ingewikkelder zal maken en dat dit beroep weinig nut heeft bv. wanneer de zaak uitgesteld is wegens ziekte van de rechter of van een van de getuigen.

Het beroep kan door een van de partijen ook als vertragend middel worden gebruikt en, de talrijke beroepen zullen de rechterlijke achterstand nog doen aangroeien.

De Vice-Eerste Minister aanvaardt dat de vermelding van de omstandigheden die de vertraging rechtvaardigen, zoals gevraagd, in de beschikking zelf zouden worden hernomen.

Wat het beroep betreft, vestigt hij de aandacht op artikel 1046 van het Gerechtelijk Wetboek dat bepaalt dat de beschikkingen tot verdaging niet vatbaar zijn voor beroep. Een bepaling die het mogelijk maakt hoger beroep in te stellen tegen een beschikking tot vaststelling, zou afwijken van de algemene regeling van artikel 1046 van het Gerechtelijk Wetboek. Bovendien zou het onbegrijpelijk voorkomen dat die afwijkende regeling alleen voor die vaststelling georganiseerd wordt.

Gelijkaardige maatregelen, zoals de beslissing van de rechter tot wijziging van de termijn die aan de partijen

Les commissaires estiment que l'amendement est susceptible d'améliorations. Il n'est pas très utile de prévoir que les circonstances particulières et propres à la cause qui justifient le retard seront indiquées dans le procès-verbal de l'audience. En effet, le procès-verbal de l'audience ne sera rédigé qu'à une date ultérieure et la communication de l'information précitée n'est donc guère justifiée. Il serait préférable de préciser directement la cause du retard dans l'ordonnance proprement dite. Cela permettrait au justiciable de prendre connaissance de la cause de la remise de l'enquête.

La question est également posée de savoir s'il ne serait pas souhaitable de prévoir une possibilité de recours en ce qui concerne cette remise. Si l'ordonnance mentionne la cause de la remise, il sera possible de vérifier si les faits sont exacts et corrects et si un recours est ou non justifié.

En conséquence, M. Barzin dépose un amendement (Doc. n° 380/4-II) visant à remplacer le texte de l'article 9 par ce qui suit :

« Art. 9. — L'article 922 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

Art. 922. — L'audition des témoins a lieu au plus tard dans le mois du dépôt de la requête prévue aux articles 919bis et 921. Si l'enquête ne peut pas être tenue dans ce délai, le juge qui en est chargé conformément à l'article 918 indique dans l'ordonnance statuant sur cette requête les circonstances particulières et propres à la cause qui justifient le retard. Cette ordonnance est susceptible d'appel. »

Le Vice-Premier Ministre déclare que, pour la rédaction de l'article 922 du Code judiciaire, il peut être utilement fait référence aux techniques prévues par d'autres dispositions du même Code, telles que l'article 767 qui a trait à l'avis du ministère public et qui prévoit qu'il est fait mention, à la feuille d'audience, de la cause du retard, si l'avis ne peut être donné dans le délai imparti. Cet article ne prévoit pas non plus de possibilité de recours.

Un membre doute que l'on puisse établir une comparaison entre les effets qu'ont les articles 922 et 767 pour les justiciables. En ce qui concerne l'article 767, l'attention doit être attirée sur le fait que, dans la plupart des cas, l'avis est donné en temps utile. Cet avis peut également être communiqué au cours de l'audience proprement dite. L'article 767 du Code judiciaire se borne à préciser que la cause du retard doit être mentionnée à la feuille d'audience.

Pour ce qui est du recours, l'orateur estime néanmoins que l'amendement proposé ne fera que compliquer la procédure et qu'il n'aura guère d'utilité par exemple si l'affaire est remise parce que le juge ou l'un des témoins est malade.

Le recours peut également être utilisé par une des parties à des fins dilatoires et de nombreux recours auront dès lors pour effet d'encore accroître l'arriéré judiciaire.

Le Vice-Premier Ministre accepte que les circonstances qui justifient le retard soient, comme il a été demandé, mentionnées dans l'ordonnance elle-même.

En ce qui concerne le recours, il attire l'attention sur l'article 1046 du même Code judiciaire, qui dispose que les ordonnances de remise ne sont pas susceptibles d'appel. Une disposition permettant d'interjeter appel de l'ordonnance de fixation dérogerait ainsi au système général organisé par l'article 1046 du Code. En outre, on comprendrait mal que ce régime dérogatoire soit organisé pour cette seule ordonnance.

Des mesures analogues, telle la décision du juge modifiant le délai accordé aux parties pour conclure (art. 748,

gesteld is om hun conclusies te nemen (art. 748, vierde lid, cfr. A. Le Paige, « Les voies de recours » in *Précis de droit judiciaire*, deel IV, Brussel 1973, n° 16) zijn nooit vatbaar voor hoger beroep, tenzij in de gevallen waarin ze een partij een onmiddellijk nadeel berokkenen, omdat ze expliciet of impliciet een feitelijke vraag of een rechtsvraag oplossen waaromtrent een betwisting bestond en dus slechts schijnbaar een ordebeslissing of ordemaatregel zijn (Cassatie 25 juni 1973, Pas. 1973, I, 997).

Evenzo bepaalt artikel 944 van het Gerechtelijk Wetboek dat hoger beroep voor het eindvonnis tegen de beschikkingen gegeven tijdens het getuigenverhoor slechts mogelijk is, indien die beschikkingen ook veroordelingen inhouden.

Aangezien de vaststelling van het getuigenverhoor eigenlijk geen eindvonnis is, noch een vonnis alvorens recht te doen, noch een onderzoeksmaatregel in de zin van artikel 1068 van het Gerechtelijk Wetboek, ware het bovendien ook nodig, in geval van hoger beroep, uitdrukkelijk het probleem te regelen van de devolutieve kracht van dat rechtsmiddel?

Moet men die devolutieve kracht ontzeggen, met het gevolg dat hoger beroep, dat ten onrechte of bij wijze van vertragsmanoeuvre wordt ingesteld en onvermijdelijk een overschrijding van de termijn veroorzaakt, helemaal niet worden ontraden? Of moet men de devolutieve kracht wel degelijk toekennen met het wel erg strenge gevolg dat partijen een aanleg wordt ontzegd?

Volgens een lid moet een onderscheid gemaakt worden tussen de feiten die de vertraging verantwoorden naargelang ze reeds ten tijde van de neerlegging van het verzoekschrift bestaan, of pas na deze neerlegging ontstaan. In het eerste geval moeten ze in de beschikking worden hernomen, terwijl ze in het tweede geval in het proces-verbaal moeten worden vermeld.

Een ander lid laat opmerken dat volgens artikel 949 van het Gerechtelijk Wetboek, het proces-verbaal van het getuigenverhoor altijd de verdagingen motiveert. Het tweede geval dat door de vorige spreker wordt aangestipt wordt aldus reeds voorzien. Het volstaat dus te bepalen dat de redenen van de verdaging in de beschikking worden vermeld.

Rekening houdend met de voorafgaande opmerkingen dient de heer Belmans een subamendement in (Stuk n° 380/4, III, 1) om in « in fine » van het artikel de woorden « in het proces-verbaal melding van de bijzondere omstandigheden eigen aan de zaak, die de vertraging rechtvaardigen » te vervangen door wat volgt: « in zijn beschikking, waarin hij de plaats, de dag en het uur vaststelt en bij uitsel of voortzetting, in het proces-verbaal, melding van de bijzondere omstandigheden eigen aan de zaak, die het overschrijden van die termijn of de vertraging rechtvaardigen ».

Dit amendement legt de rechter dus een dubbele verplichting op: in de beschikking zelf dient hij de vertraging bij het vaststellen van het getuigenverhoor te verantwoorden en in het proces-verbaal de omstandigheden te vermelden die de verdaging rechtvaardigen.

Volgens de Vice-Eerste Minister stuit deze procedure wel op enig bezwaar, want dat tweede element valt buiten het bestek van de vaststelling, die behandeld wordt in de artikelen 915 tot 922 van het Gerechtelijk Wetboek. Bedoelde artikelen worden door het ontwerp gegroepeerd in een eerste onder-afdeling (afdeling 5, hoofdstuk 8, titel 3 van het Gerechtelijk Wetboek) die, luidens het nieuwe opschrift, gewijd is aan het « vonnis waarbij het getuigenverhoor wordt toegestaan of bevolen en beschikking van dagbepaling » (art. 1 van het wetsontwerp). De materie van de verdaging daarentegen valt onder de artikelen 933 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek voor zover deze handelen over het

alinéa 4 — cf. A. Le Paige, « Les voies de recours » dans le *Précis de droit judiciaire*, Tome IV, Bruxelles, 1973, n° 16) ne sont jamais susceptibles d'appel, saufs si, infligeant à une partie un grief immédiat parce qu'elles résolvent explicitement ou implicitement une question de fait ou de droit qui fit l'objet d'une contestation, elles se révèlent n'être qu'apparement des décisions ou mesures d'ordre (Cassation, 25 juin 1973 - Pas., 1973, I, 997).

De même, l'article 944 du Code judiciaire dispose que les ordonnances rendues en cours d'enquête ne sont susceptibles d'appel avant le jugement définitif que si elles prononcent des condamnations.

En outre, la fixation n'étant à proprement parler ni un jugement définitif ou avant dire droit ni une mesure d'instruction au sens de l'article 1068 du Code judiciaire, ne conviendrait-il pas, en cas d'appel, de régler expressément le problème de l'effet dévolutif de cette voie de recours?

Faut-il refuser cet effet avec la conséquence de ne point décourager des appels dilatoires ou abusifs entraînant inévitablement un dépassement des délais? Ou bien, faut-il reconnaître cet effet avec la conséquence, particulièrement rigoureuse, de priver les parties d'un degré de juridiction?

Selon un membre, il convient de faire une différence entre les faits qui justifient le retard selon qu'ils existent déjà au moment du dépôt de la requête ou qu'ils ne se présentent qu'après ce dépôt. Dans le premier cas, ils doivent être indiqués dans l'ordonnance, alors que dans le second cas, ils doivent être mentionnés au procès-verbal.

Un autre membre fait observer que, selon l'article 949 du Code judiciaire, le procès-verbal de l'enquête contient toujours la relation des remises. Le second cas évoqué par le préopinant a donc déjà été prévu. Il suffit par conséquent de préciser que la cause du retard est indiquée dans l'ordonnance.

Compte tenu des observations formulées ci-dessus, M. Belmans dépose un sous-amendement (Doc. n° 380/4-III, 1) tendant à remplacer, à la fin de cet article, les mots « indique dans le procès-verbal les circonstances particulières et propres à la cause qui justifient le retard » par les mots « indique dans son ordonnance, dans laquelle il fixe le lieu, le jour et l'heure, et, en cas de retard ou de continuation, dans le procès-verbal, les circonstances particulières et propres à la cause qui justifient le dépassement de ce délai ou le retard ».

Cet amendement impose donc une double obligation au juge: dans l'ordonnance proprement dite, il est tenu de justifier le retard lors de la fixation de l'enquête et il doit indiquer dans le procès-verbal les circonstances qui justifient le retard.

Selon le Vice-Premier Ministre, cette façon de procéder ne paraît pas sans inconvénient, car ce second élément est étranger à la matière des fixations, qui fait l'objet des articles 915 à 922 du Code judiciaire. Ces articles sont regroupés par le projet dans une sous-section première (section 5, chapitre 8, titre 3 du Code judiciaire) consacrée, selon son nouvel intitulé, au « jugement autorisant ou ordonnant l'enquête » et à « l'ordonnance de fixation » (art. 1er du projet de loi). La matière des remises fait, au contraire, l'objet des articles 933 et suivants du Code judiciaire en tant qu'ils traitent de l'audition des témoins (sous-section 3) et du procès-verbal de l'enquête (sous-section 5). Ces dispositions rè-

verhoor van getuigen (onderafdeling 3) en het proces-verbaal van getuigenverhoor (onderafdeling 5). Die bepalingen regelen — weliswaar op een verschillende wijze — de gevallen waarin een verdaging kan worden toegestaan (art. 941 ev.) en hetgeen ervan in het proces-verbaal wordt opgetekend (art. 949, 1°).

Daarom dient de Vice-Eerste Minister een subamendement op artikel 9 in (Stuk n° 380/5, I) ten einde in fine van dit artikel, de woorden « in het proces-verbaal melding van de bijzondere omstandigheden eigen aan de zaak, die de vertraging rechtvaardigen » te vervangen door de uitdrukking « in de beschikking van de dagbepaling melding van de bijzondere omstandigheden eigen aan de zaak, die de vertraging rechtvaardigen ».

De leden van de Commissie zijn het eens met de opmerkingen van de Vice-Eerste Minister wat betreft het subamendement van de heer Belmans. De voorgestelde bepaling voorziet inderdaad drie gevallen : de vertraging, het uitstel en de voortzetting. De redenen van uitstel of voortzetting moeten in het proces-verbaal worden opgenomen.

Dientengevolge volstaat het om aan de opmerkingen van de Vice-Eerste Minister tegemoet te komen, de woorden « en bij uitstel of voortzetting, in het proces-verbaal » te schrappen in het subamendement van de heer Belmans en een nieuwe bepaling in artikel 949, 1° van het Gerechtelijk Wetboek in te voegen om te voorzien dat, in geval van verdaging, het proces-verbaal melding dient te maken van de bijzondere omstandigheden eigen aan de zaak en die de verdaging rechtvaardigen.

Het aldus gewijzigde subamendement van de heer Belmans wordt eenparig aangenomen.

Het amendement van de heer Barzin en het subamendement van de Regering worden ingetrokken.

Een lid is van oordeel dat het amendement nog aangevuld dient te worden met een bepaling die rekening houdt met het samenvallen van de voorgestelde termijn met de gerechtelijke vakantie. De bepaling zou naar artikel 919bis, § 1, derde lid (Stuk n° 380/3-III, 1) kunnen verwijzen of een gelijkaardige tekst hernemen.

De heer Belmans dient een subamendement in (Stuk n° 380/4, III, 2) op het amendement van de Regering : aan dit artikel een tweede alinea toevoegen luidende als volgt :

« Indien deze termijn echter geheel of gedeeltelijk samenvalt met de gerechtelijke vakantie, wordt hij verlengd tot de vijftiende dag van het nieuw gerechtelijk jaar ».

De Vice-Eerste Minister verklaart dat het door de heer Belmans ingediende subamendement moet in overeenstemming worden gebracht zowel met de voor artikel 6 voorgestelde tekst, als met die van artikel 50, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek. Hij dient aldus een subamendement (stuk n° 380/5, 2) in om een nieuw lid toe te voegen, luidend als volgt :

« Indien deze termijn binnen de gerechtelijke vakantie verstrijkt, wordt hij verlengd tot de vijftiende dag van het nieuw gerechtelijk jaar ».

De heer Belmans trekt zijn subamendement in.

Het subamendement van de Regering wordt eenparig aangenomen.

Het gewijzigde artikel 9 wordt eenparig aangenomen.

Art. 10

Dit artikel heeft tot doel artikel 923 van het Gerechtelijk Wetboek aan te passen aan de vorige wijzigingen.

Om dit artikel aan te passen aan zijn amendement op artikel 6 (Stuk n° 380/3-III, 2), dient de Vice-Eerste Minister

glent — certes de façon différente — les cas dans lesquels une remise peut être accordée (art. 941 et suivants) et les mentions y consacrées dans le procès-verbal (art. 949, 1°)

Le Vice-Premier Ministre dépose dès lors un sous-amendement à l'article 9 (Doc. n° 380/5, 1) tendant à remplacer, à la fin de cet article, les mots « indique dans le procès-verbal les circonstances particulières et propres à la cause qui justifient le retard » par les mots « indique dans l'ordonnance de fixation les circonstances particulières et propres à la cause qui justifient le retard ».

Les membres de la Commission partagent le point de vue du Vice-Premier Ministre en ce qui concerne le sous-amendement de M. Belmans. La disposition proposée prévoit en effet trois cas : le retard, la remise et la continuation. Les causes de remise ou de continuation doivent être indiquées dans le procès-verbal.

Par conséquent, il suffit, pour tenir compte des observations du Vice-Premier Ministre, de supprimer les mots « et, en cas de retard ou de continuation, dans le procès-verbal » dans le sous-amendement de M. Belmans et d'insérer à l'article 949, 1°, du Code judiciaire une nouvelle disposition prévoyant qu'en cas de retard, le procès-verbal doit faire mention des circonstances particulières et propres à la cause qui justifient le retard.

Le sous-amendement de M. Belmans, ainsi modifié, est adopté à l'unanimité.

L'amendement de M. Barzin et le sous-amendement du Gouvernement sont retirés.

Un membre estime que l'amendement doit encore être complété par une disposition tenant compte de la coïncidence du délai proposé avec les vacances judiciaires. Cette disposition pourrait renvoyer à l'article 919bis, § 1er, troisième alinéa (Doc. n° 380/3-III, 1) ou reprendre un texte similaire.

M. Belmans dépose à l'amendement du Gouvernement un sous-amendement (Doc. n° 380/4-III, 2) tendant à compléter cet article par un alinéa nouveau, libellé comme suit :

« Toutefois, s'il coïncide en tout ou en partie avec les vacances judiciaires, ce délai est prorogé jusqu'au quinzième jour de la nouvelle année judiciaire ».

Le Vice-Premier Ministre déclare que le sous-amendement déposé par M. Belmans doit être mis en concordance tant avec le texte proposé pour l'article 6 qu'avec celui de l'article 50, deuxième alinéa, du Code judiciaire. Il dépose donc un sous-amendement (Doc. n° 380/5, 2) visant à ajouter un nouvel alinéa libellé comme suit :

« Néanmoins, si ce délai expire pendant les vacances judiciaires, il est prorogé jusqu'au quinzième jour de l'année judiciaire nouvelle ».

M. Belmans retire son sous-amendement.

Le sous-amendement du Gouvernement est adopté à l'unanimité.

L'article 9 modifié est adopté à l'unanimité.

Art. 10

Cet article vise à adapter l'article 923 du Code judiciaire aux modifications précédentes.

Pour adapter cet article à l'amendement que le Gouvernement a déposé à l'article 6 (Doc. n° 380/3-III, 2), le Vice-

een amendement in op artikel 10 (Stuk n° 380/3-III). Het strekt ertoe artikel 923, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek op te heffen en aldus het verschijnen van de getuigen op gewoon bericht van de partij uit te sluiten.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 10, worden eenparig aangenomen.

Art. 11 (nieuw)

De heer Baert dient een amendement in, dat ertoe strekt artikel 949, 1° van het Gerechtelijk Wetboek, aan te vullen met een lid luidend als volgt : « Ingeval van verdaging dient het proces-verbaal melding te maken van de bijzondere omstandigheden eigen aan de zaak die de verdaging rechtvaardigen ».

De motivering van dit amendement werd reeds uiteengezet tijdens de bespreking van artikel 9.

Het amendement wordt eenparig aangenomen en zal artikel 11 worden.

Art. 12 (oud art. 11)

Het vroeger artikel 11 heeft tot doel artikel 953 van het Gerechtelijk Wetboek aan te passen aan de nieuwe procedure.

Dit artikel, dat artikel 12 wordt, wordt eenparig aangenomen.

III. — STEMMING

Het gewijzigde wetsontwerp wordt eenparig aangenomen.

De Rapporteur,

A. BOURGEOIS

De Voorzitter,

L. REMACLE

Premier Ministre présente un amendement à l'article 10 (Doc. n° 380/3-III). Cet amendement vise à abroger l'article 923, deuxième alinéa, du Code judiciaire et à exclure la comparution des témoins sur simple avertissement de la partie.

L'amendement et l'article ainsi modifié sont adoptés à l'unanimité.

Art. 11 (nouveau)

M. Baert dépose un amendement tendant à compléter l'article 949, 1°, du Code judiciaire par un alinéa libellé comme suit : « En cas de retard, il sera fait mention au procès-verbal des circonstances particulières et propres à la cause qui justifient le retard ».

Cet amendement a déjà été justifié lors de la discussion de l'article 9.

Il est adopté à l'unanimité et deviendra l'article 11.

Art. 12 (ancien art. 11)

L'ancien article 11 vise à adapter l'article 953 du Code judiciaire à la nouvelle procédure.

Cet article, qui devient l'article 12, est adopté à l'unanimité.

III. — VOTE

Le projet de loi modifié est adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,

A. BOURGEOIS

Le Président,

L. REMACLE

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

Artikel 1

Het opschrift van de Eerste onderafdeling van afdeling V, hoofdstuk VIII, Titel III, Boek II van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen door het volgende opschrift :

« Eerste onderafdeling. — Vonnis waarbij het getuigenverhoor wordt toegestaan of bevolen en beschikking van dagbepaling. »

Art. 2

Artikel 916, tweede lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Hij kan in dat geval de namen opgeven van de getuigen die zullen worden gehoord. »

Art. 3

Artikel 917 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 917. — De rechter die het getuigenverhoor toestaat of beveelt, vermeldt in zijn vonnis de feiten waarvan hij het bewijs toelaat. »

Art. 4

Artikel 918 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 918. — Het getuigenverhoor wordt in raadkamer gehouden door de rechters die het hebben toegestaan of bevolen, of door de rechter die in het vonnis is aangewezen, of, in geval van verhindering, door de rechter die door de voorzitter van de rechtbank is aangewezen. »

Art. 5

Artikel 919, tweede lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« De griffier geeft er onverwijld aan de partijen kennis van bij gerechtsbrief. Een niet-ondertekend afschrift wordt, in voorkomend geval, bij gewone brief aan hun advocaat gezonden. »

Art. 6

Een artikel 919bis, luidend als volgt, wordt in hetzelfde Wetboek ingevoegd :

« Art. 919bis. — § 1. Het toegestane getuigenverhoor wordt, op verzoek van de belanghebbende partij, gehouden op de plaats, de dag en het uur vastgesteld door de rechter die ermede belast is overeenkomstig artikel 918.

Ten dien einde legt de belanghebbende partij een verzoekschrift ter griffie neer binnen twee maanden na de kennisgeving bedoeld in artikel 919, tweede lid.

TEXTE ADOPTE PAR LA COMMISSION

Article 1

L'intitulé de la Sous-section première de la section V, chapitre VIII, Titre III, Livre II du Code judiciaire est remplacé par l'intitulé suivant :

« Sous-section première. — Du jugement autorisant ou ordonnant l'enquête et de l'ordonnance de fixation. »

Art. 2

L'article 916, deuxième alinéa, du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Il peut indiquer en ce cas, les noms des témoins qui seront entendus. »

Art. 3

L'article 917 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 917. — Le juge qui autorise ou ordonne l'enquête indique en son jugement les faits dont il admet la preuve. »

Art. 4

L'article 918 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 918. — L'enquête est tenue en chambre du conseil par les juges qui l'ont autorisée ou ordonnée, ou par le juge qui sera désigné dans le jugement, ou, en cas d'empêchement, par le juge qui sera désigné par le président du tribunal. »

Art. 5

L'article 919, deuxième alinéa, du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Il est notifié sans délai par le greffier aux parties, sous pli judiciaire. Le cas échéant, une copie non signée est adressée par simple lettre à leur avocat. »

Art. 6

Un article 919bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 919bis. — § 1er. L'enquête autorisée est tenue, à la requête de la partie intéressée, aux lieu, jour et heure fixés par le juge qui en est chargé conformément à l'article 918.

A cette fin, la partie intéressée dépose une requête au greffe dans les deux mois de la notification prévue à l'article 919, deuxième alinéa.

Indien deze termijn echter binnen de gerechtelijke vakantie verstrijkt, wordt hij verlengd tot de vijftiende dag van het nieuw gerechtelijk jaar.

Het verzoekschrift bevat de lijst van de getuigen en vermeldt hun naam, voornaam en woonplaats.

§ 2. Het bevolen getuigenverhoor wordt gehouden op de plaats, de dag en het uur vastgesteld door de rechter die ermede belast is overeenkomstig artikel 918.

Indien de rechter die overeenkomstig artikel 916 het getuigenverhoor heeft bevolen, de namen van de getuigen die zullen worden gehoord niet heeft opgegeven, dient de meest gerede partij ter griffie een verzoekschrift in met de lijst van de getuigen onder vermelding van hun naam, voornaam en woonplaats; zulks binnen twee maanden na de kennisgeving bedoeld in artikel 919, tweede lid.

Deze termijn wordt evenwel verlengd overeenkomstig § 1, derde lid.

§ 3. Het verzoekschrift wordt ter griffie neergelegd in evenveel exemplaren als er partijen en advocaten in het geding zijn.

§ 4. De beschikking tot vaststelling van het getuigenverhoor wordt door de griffier de eerste werkdag na de datum van de beschikking bij gerechtsbrief ter kennis gebracht aan de partijen.

Een afschrift van het verzoekschrift wordt gevoegd bij de beschikking die krachtens het eerste lid ter kennis wordt gebracht aan alle andere partijen dan die welke het verzoekschrift heeft neergelegd.

Een niet-ondertekend afschrift van de betekende stukken wordt in voorkomend geval bij gewone brief aan de advocaten van de partijen gezonden. »

Art. 7

Artikel 920 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 920. — § 1. Indien het vonnis waarbij het getuigenverhoor wordt toegestaan of bevolen, in hoger beroep wordt bevestigd en er voor de rechter in hoger beroep geen reden is om de zaak tot zich te trekken, wordt het getuigenverhoor vastgesteld en gehouden zoals bepaald in de artikelen 918 en 919bis. De termijn bedoeld in artikel 919bis, § 1, tweede lid, en § 2, tweede lid, begint te lopen na de kennisgeving van de uitspraak van de rechter in hoger beroep.

§ 2. Het verzoekschrift en de beschikking tot vaststelling van het getuigenverhoor worden door de griffier ter kennis gebracht overeenkomstig artikel 919bis, § 4. »

Art. 8

Artikel 921 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 921. — § 1. Tegenbewijs staat van rechtswege vrij, zelfs wanneer het getuigenverhoor ambtshalve wordt gelast. Op verzoekschrift van de belanghebbende partij gebeurt het tegenverhoor op de plaats, de dag en het uur vastgesteld door de rechter die is aangewezen overeenkomstig artikel 918.

§ 2. Het verzoekschrift wordt, op straffe van verval, ter griffie neergelegd binnen een maand na de kennisgeving van het proces-verbaal van het verhoor.

Deze termijn wordt verlengd overeenkomstig artikel 919bis, § 1, derde lid.

Néanmoins, si ce délai expire pendant les vacances judiciaires, il est prorogé jusqu'au quinzième jour de l'année judiciaire nouvelle.

La requête contient la liste des témoins et mentionne leurs nom, prénom et domicile.

§ 2. L'enquête ordonnée est tenue aux lieu, jour et heure fixés par le juge qui en est chargé conformément à l'article 918.

Si le juge qui a ordonné l'enquête conformément à l'article 916 n'a pas indiqué les noms des témoins qui seront entendus, la partie la plus diligente déposera au greffe, dans les deux mois de la notification prévue à l'article 919, deuxième alinéa, une requête contenant la liste des témoins et mentionnant leurs nom, prénom et domicile.

Ce délai est toutefois prorogé conformément au § 1er, troisième alinéa.

§ 3. La requête est déposée au greffe en autant d'exemplaires qu'il y a de parties et d'avocats en cause.

§ 4. L'ordonnance de fixation de l'enquête est notifiée par le greffier aux parties, sous pli judiciaire, le premier jour ouvrable qui suit la date de l'ordonnance.

Copie de la requête est annexée à l'ordonnance notifiée en vertu de l'alinéa 1er, à toutes les parties autres que celle qui l'a déposée.

Une copie non signée des pièces notifiées est adressée, le cas échéant, par simple lettre, aux avocats des parties. »

Art. 7

L'article 920 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 920. — § 1er. Si le jugement qui a autorisé ou ordonné l'enquête est confirmé en appel, et qu'il n'y a pas lieu à évocation, l'enquête est fixée et tenue conformément aux articles 918 et 919bis. Le délai visé à l'article 919bis, § 1er, deuxième alinéa, et § 2, deuxième alinéa, prend cours à partir de la notification de la décision d'appel.

§ 2. La requête et l'ordonnance fixant l'enquête sont notifiées par le greffier conformément à l'article 919bis, § 4. »

Art. 8

L'article 921 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 921. — § 1er. La preuve contraire est de droit même dans le cas où l'enquête est ordonnée d'office.

Sur requête de la partie intéressée, l'enquête contraire est tenue aux lieu, jour et heure fixés par le juge désigné conformément à l'article 918.

§ 2. La requête est déposée au greffe, à peine de déchéance, dans le mois de la notification du procès-verbal de l'enquête directe.

Ce délai est prorogé conformément à l'article 919bis, § 1er, troisième alinéa.

§ 3. Voor het overige is artikel 919bis, § 1, vierde lid, § 3 en § 4, van toepassing. »

Art. 9

Artikel 922 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 922. — Het verhoor van getuigen heeft plaats uiterlijk één maand na de neerlegging van het verzoekschrift bedoeld in de artikelen 919bis en 921. Wanneer het getuigenverhoor niet binnen die termijn kan worden gehouden, maakt de rechter die daarmee is belast zoals bepaald bij artikel 918, in zijn beschikking, waarin hij de plaats, de dag en het uur vaststelt, melding van de bijzondere omstandigheden eigen aan de zaak, die het overschrijden van die termijn of de vertraging rechtvaardigen.

Indien deze termijn binnen de gerechtelijke vakantie verstrijkt, wordt hij verlengd tot de vijftiende dag van het nieuw gerechtelijk jaar. »

Art. 10

In artikel 923 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het eerste lid, worden de woorden « en de bepaling van de plaats, de dag en het uur van het verhoor » geschrapt.

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 11 (nieuw)

Artikel 949, 1°, van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een nieuw lid, luidend als volgt :

« In geval van verdaging dient het proces-verbaal melding te maken van de bijzondere omstandigheden eigen aan de zaak die de verdaging rechtvaardigen. »

Art. 12 (vroeger art. 11)

Artikel 953, eerste lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« De partij die het verzoekschrift bedoeld in de artikelen 919bis en 921 neerlegt, of, in het geval bepaald bij artikel 916, tweede lid, de meest gerede partij, is gehouden vóór de dagbepaling van het verhoor een voorschot ten belope van het getuigengeld en van de terugbetaling der kosten aan de griffier in consignatie te geven. In de loop van het verhoor kan een aanvullend voorschot worden geëist, indien daartoe grond bestaat. »

§ 3. L'article 919bis, § 1er, quatrième alinéa, § 3 et § 4, est applicable pour le surplus. »

Art. 9

L'article 922 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 922. — L'audition des témoins a lieu au plus tard dans le mois du dépôt de la requête prévue aux articles 919bis et 921. Si l'enquête ne peut pas être tenue dans ce délai, le juge qui en est chargé conformément à l'article 918 indique dans son ordonnance, dans laquelle il fixe le lieu, le jour et l'heure, les circonstances particulières et propres à la cause qui justifient le dépassement de ce délai ou le retard.

Néanmoins, si ce délai expire pendant les vacances judiciaires, il est prorogé jusqu'au quinzième jour de l'année judiciaire nouvelle. »

Art. 10

A l'article 923 du même Code sont apportés les modifications suivantes :

1° au premier alinéa, les mots « et la fixation des lieu, jour et heure de l'audition » sont supprimés.

2° le deuxième alinéa est abrogé.

Art. 11 (nouveau)

L'article 949, 1°, du même Code est complété par un nouvel alinéa, libellé comme suit :

« En cas de retard, il sera fait mention au procès-verbal des circonstances particulières et propres à la cause qui justifient le retard. »

Art. 12 (ancien art. 11)

L'article 953, premier alinéa, du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« La partie qui dépose la requête prévue aux articles 919bis et 921, ou, dans le cas prévu à l'article 916, deuxième alinéa, la partie la plus diligente, est tenue de consigner entre les mains du greffier, avant la fixation des enquêtes, une provision représentant le montant de la taxe et le remboursement des frais. Une provision complémentaire peut être exigée en cours d'enquête s'il y a lieu. »

